

LÄS & SKRIV

4/2022

En tidning från Dyslexiförbundet
och Skrivknuten | ÅRGÅNG 24

Porträttet:

MiA Zetterlund skriver
fantasyböcker för att
sprida hopp

Sid 14-15

Tema: Skrivandet är mer än

bara stavning.....Sid 5 – 9

Vincent Rankila: "När jag skriver märks
min dyslexi mest".....Sid 8

Tre procent kan ha dyskalkyli.....Sid 17

Saga Lööf fick Dyslexipriset 2022.....Sid 10

Prins Carl Philip är Dyslexiförbundets beskyddare
Prinsen ger sitt uttalade stöd för förbundet och förbundets arbete.

Innehåll

Först och främst Sid 4

Tema:**Skrivandet mer än stavning**

"Ta skrivandet på lika stort allvar som läsandet" Sid 5

"På universitetet behöver man kunna skriva" Sid 6

"Stavningen tar energi från annat skrivande" Sid 7

" När jag skriver märks min dyslexi mest" Sid 8

Verktyg som kan underlätta skrivandet Sid 9

Saga Lööf fick Dyslexipriset Sid 10

Det hände under Dyslexiveckan Sid 11

Torbjörns hörna:

Gå och köpa LEDÖR Sid 12

Folkhögskola ett alternativ till gymnasium Sid 13

Porträttet:

MiA Zetterlund skriver för att ge hopp till utsatta barn Sid 14 - 15

Dyskalkyli:

"Det behövs lärarledd och explicit undervisning i matematik" Sid 16

"Tre procent kan ha dyskalkyli" Sid 17

Tips och verktyg för dig som har dyskalkyli Sid 18

Nu ska dyskalkyli göras mer synligt Sid 19

Plugga med bilder Sid 20

Aktuellt Sid 21 - 22

Nordiskt dysleximöte 2022 Sid 23

Tips på att läsa, lyssna och se Sid 24 - 25

Fråga Skrivknuten Sid 26

Kongressen 2022 Sid 28 - 29

Förbundsuppslag Sid 30 - 31

Ledaren: Gör rätt satsningar på skolan, regeringen!

Det är mycket nytt på gång, både inom förbundet och i samhället som helhet. Dyslexiförbundet har haft kongress och valt en ny förbundsstyrelse. Denna håller nu på att formera sig och finna sina arbetssätt för hur vi gemensamt ska arbeta framåt. Kongressen antog även en ny verksamhetsplan som stakar ut förbundets kommande arbete.

Men inte bara Dyslexiförbundet har nytt styre. Även Sverige har det. Tre partier har bildat ny regering och tillsammans med Sverigedemokraterna har man gjort en plan för de kommande åren. Jag tänker självklart på Tidöavtalet, som bland mycket annat innehåller flera punkter om skolan.

Ett område som lyfts är lärarnas arbetssituation. Här föreslås att lärarna avlastas med annan personal vilket borde kunna gynna elever med behov av extra stöd. I synnerhet om skolan samtidigt får fler speciallärare, som avtalet föreslår. Parterna bakom Tidöavtalet menar att fler speciallärare ska kunna leda till att skolan får större möjligheter att undervisa elever i mindre grupper. Det kan bli bra, men risken finns att det blir stigmatiserande för de elever som behöver gå i väg till de särskilda undervisningsgrupperna. Vi vill inte ha tillbaka de gamla obs-klasserna.

Tidöavtalet föreslår även att skolan ska kunna besluta om utökad studietid och lovskola för elever som behöver det. Här ser jag en annan risk. Nämligen att elever som inte får bra stöd i den vanliga undervisningen ska tvingas att plugga när kompisarna är lediga. Vi som är föräldrar till barn med dyslexi och dyskalkyli ser hur trötta barnen är efter en skoldag och i slutet av terminerna. De kämpar hårt för att hålla jämna steg med klasskamraterna. De behöver sin ledighet för att återhämta sig.

Extra studietimmar och lovskola måste vara en frivillig nödlösning. Med det här i åtanke vill Dyslexiförbundet uppmana beslutsfattarna att låta extra studietimmar och lovskola vara en frivillig nödlösning. Lägg istället resurserna på att förebygga misslyckanden i skolan. Barn med läs-, skriv- och räknesevigheter hjälps bäst genom tidig upptäckt, relevanta insatser, utvärderingar och uppföljningar.

Catrine Folcker
Förbundsordförande för Dyslexiförbundet

Redaktionen

Tidningen ges ut av Dyslexiförbundet
Org nr. 857204-1930

Adress: Spånga Torgväg 4
163 51 Spånga, 08-665 17 00

E-post: forbundet@dyslexi.org

Redaktionen:
Ester Hedberg. E-post:
ester.hedberg@dyslexi.org
redaktion@dyslexi.org

Ansvarig utgivare:
Ester Hedberg

Antal utgåvor: 4/år

Upplaga: 10.000 ex.

Redaktionsråd: Torbjörn
Lundgren, Ester Hedberg, Sara
Rydin och Helene Kindstedt.

Tryck: Bold Printing Mitt,
Sundsvall

Annonser: Fredrik Skölfman
076-145 09 77
annonser@dyslexi.org

Produktion: Marie Göransson
070-258 45 38
marie.goransson@dyslexi.org

Miljöcertifierade:
Enligt ISO14001.
Cert nr. 1410718
ISSN: 1104-8808

Nästa nummer:
vecka 11-12 2023

Insänt material: Hör gärna av
dig till redaktionen med
synpunkter och debattinlägg.
Redaktionen ansvarar inte för
insänt och ej beställt material.

Medlemmar kan lyssna på
Läs & Skriv via
medlem.dyslexi.org.

Prenumeration: 265 kr/år.
Rabatter för flera tidningar.
Beställ på förbundskansliet
08-6651700.

Prenumerationsärenden
forbundet@dyslexi.org
Vid utebliven tidning,
adressändring mm,
kontakta förbundskansliet
08-665 17 00.

Logos

**I begynnelsen
var ordet, står det.
Men för vissa är
vägen till det
skrivna ordet lång.**

Logos är en samling tester som hjälper dig att kartlägga lässvårigheter och diagnostisera dyslexi hos elever från årskurs två upp till vuxen ålder. Du får även hjälp att skraddarsy pedagogiska åtgärder.

Logos är onlinebaserat och kan köras på PC, Mac och Chromebook. Över 5 000 certifierade specialpedagoger, speciallärare, logoped, pedagoger och psykologer i Skandinavien använder Logos. Logometrica tillhandahåller support vid behov.

Du hittar mer information, teckna en prenumeration och beställa en onlinebaserad certifieringskurs på logometrica.se

Logometrica
- ord for alle

Vill du vara med i förbundets nya Ungdomssektion?

Dyslexiförbundet är på väg att starta en ny ungdomssektion. I oktober besökte Klara Kumblad och Martin Tiren ett ungdomsläger i Norge för att nätverka, hämta inspiration och träffa andra unga med dyslexi. De kom hem med många idéer och viljan att göra skillnad. Vi har därmed en grupp driftiga ungdomar som vill och ska dra igång sektionen innan årsskiftet.

Vid möten under hösten har de talat om vad de vill göra och skapa tillsammans. Det finns tankar om webinarier, om möten med föräldrar och barn, om läger för barn och unga och om att ha kul ihop.

Ungdomssektionen vill naturligtvis växa och sprida sig över landet. Sektionen ska konstitueras den 8 december 2022 i Stockholm. Så är du ung och sugen på att engagera dig, kontakta Ungdomssektionen!

För mer information, kontakta klara.kumblad@dyslexi.org eller martin.tiren@dyslexi.org

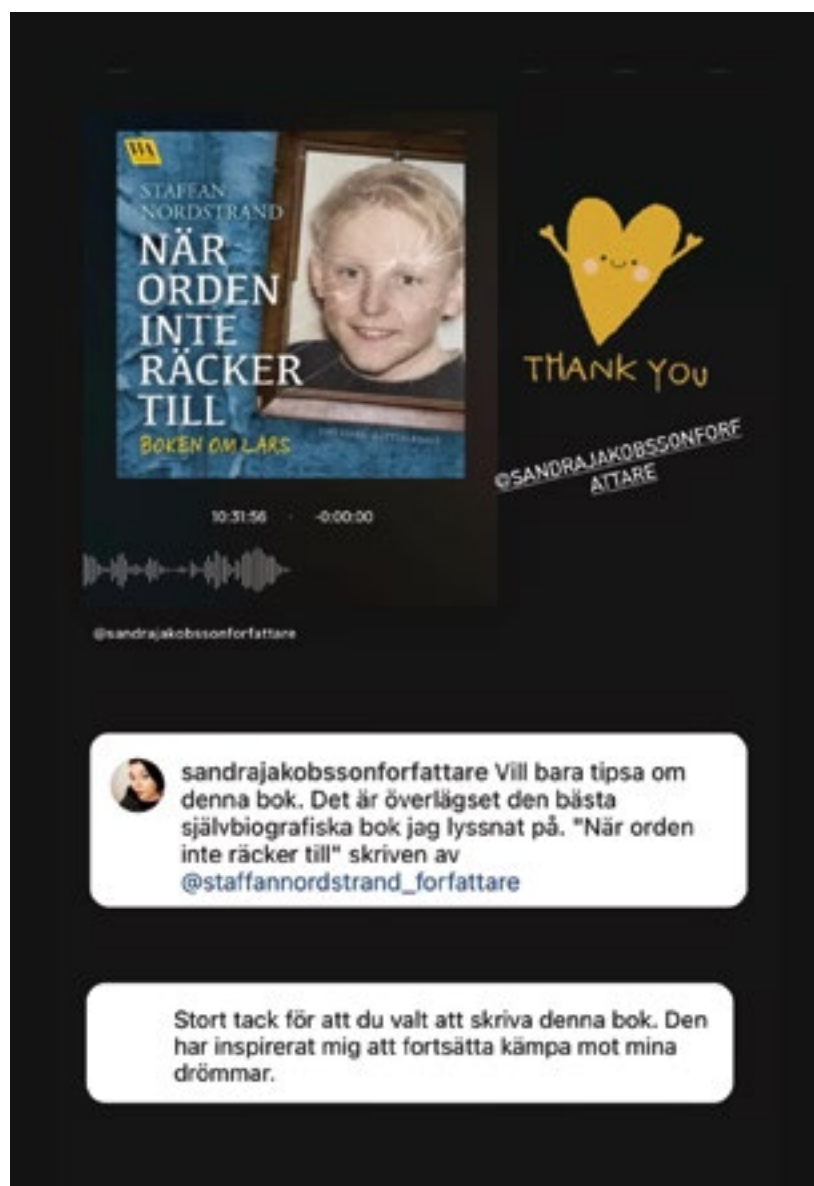

Saga Lööf berättar om sin dyslexi i TV4:s morgonsoffa.

Saga Lööf och Catrine Folcker i TV4

Saga Lööf, hennes mamma Annika och Dyslexiförbundets ordförande Catrine Folcker bjöds in till TV4:s morgonprogram i början av november. De talade om hur det är att ha dyslexi och det orimliga i att barn med dyslexi inte får använda sina hjälpmedel vid nationella prov. Saga Lööf fick årets dyslexipris för att hon stått upp för andras och sin egen rätt att använda hjälpmedel under nationella proven.

Länk till inslaget på TV4 hittar du på www.dyslexi.org

Oribi

Assisterande teknik i världsklass

Oribi Writer är på väg till macOS

Appen med rättstavningsstöd, bokstavsljudning och talsyntes

Vad handlar det om?

- Skrivandet hamnar ofta i skymundan när vi pratar om dyslexi.
- För en del är skrivandet ett större problem än läsandet.
- Många med dyslexi undviker svåra ord när de skriver – men inte när de talar.
- De flesta med dyslexi har svårt med både läsning och skrivning.

Åsa Wengelin: ”Ta skrivandet på lika stort allvar som läsandet”

När vi talar om läs- och skrivsvårigheter hamnar fokus nästan alltid på läsningen. Men skrivandet kan faktiskt vara minst lika problematiskt.

– Många jag möter upplever att skrivandet är jobbigare än läsandet, skrivsvårigheterna märks mer och håller i sig längre upp i åldrarna, säger forskaren Åsa Wengelin.

Åsa Wengelin är professor i svenska språket vid Göteborgs universitet. Hon forskar bland annat på hur vi skriver. Med hjälp av en ögonrörelsekamera kan hon följa vad som händer på datorskärmen när en person skriver.

– Jag kan se att personer med dyslexi ofta är osäkra på hur ord ska stavas. De tvekar, backar, skriver om och till slut kanske de byter ut ett svårt ord mot ett enklare. En konsekvens är att de använder färre olika ord när de skriver, jämfört med personer utan dyslexi. Det är en skillnad som inte finns i talspråket, säger hon.

Alla gör fel när de skriver, men personer med dyslexi gör oftare fel. Förutom stavfel är det vanligt att särskilja ord, missa sista bokstaven samt blanda ihop ord som låter lika men stavas olika, som kål och kol. Åsa Wengelin möter många som tycker att de egna skrivsvårigheterna är problematiska. De känner sig ofta påhoppade av språkpoliser som

påpekar stavfel eller särskrivningar. En del skyddar sig genom att helt strunta i att det blir fel, de tycker att omgivningen får leva med felen. Andra är mer försiktiga, de undviker att skriva och använder helst smileys på sociala medier.

Åsa Wengelin stöter även på personer som säger att de enbart har skrivsvårigheter, och inte lässvårigheter. Men de flesta som ingår i hennes undersökning har båda delarna, även om lässvårigheterna inte är framträdande.

– När vi utreder läs- och skrivsvårigheter missar vi troligen personer med stora skrivsvårigheter om de läser bra. Det beror på att vi har ett stort fokus på läsningen, säger Åsa Wengelin.

Även inom forskningen har skrivningen hamnat i skymundan. Det kan delvis bero på att det på vissa sätt, är svårare att forska om skrivande än om läsande. Åsa Wengelin förklarar att skrivprocessen är svår att mäta och kontrollera. Den är oförutsägbar på så vis att en text ser olika ut beroende på vem som skriver. Läsandet däremot är förutbestämt. En forskare kan be 100 barn att de ska läsa exakt samma text och svara på exakt samma frågor. Det är mer kontrollerbart..

Text: Ester Hedberg

Åsa Wengelin menar att barn med dyslexi måste få skriva av lust utan att tänka på stavningen, först då kan skrivandet utvecklas.

Ett tips till dig med skrivsvårigheter:

Prova att stänga av stavningskontrollen när du skriver. När du är färdig kan du kontrollera och rätta stavfelen.

Hur går skrivandet till?

Skrivprocessen brukar delas upp i tre övergripande delar:

- I den första sker planeringen av textens innehåll och disposition.
- I del två formulerar skribenten sin text.
- I den tredje delen ingår revidering av texten.

Alla delarna kommer tillbaka flera gånger under skrivandet. Varje del består i sin tur av olika underprocesser som är mer eller mindre krävande för olika personer. För en person med dyslexi är ofta stavningen en krävande del när texten ska formuleras. Det tar energi från annat skrivande.

Hur kan vi hjälpa barn med skrivsvårigheter?

- Ta skrivandet på lika stort allvar som läsandet.
- Ge skrivträning.
- Blanda inte ihop stavning och textskrivande.
- Lär barnen att använda verktyg, till exempel att tala in text och att lyssna på den egna texten.
- Låt gärna alla barn testa olika skrivverktyg tidigt så att det inte blir stigmatiserande.

Bild: Jessica Oscarsson, Göteborgs universitet.

Vad handlar det om?

- Många studenter har dåliga skrivkunskaper.
- De får problem på universitetet där kraven är höga.
- Lärare behöver kunna mer om skrivprocessen och dyslexi.

Ulrika Örtenberg: ”På universitetet behöver man kunna skriva”

Många elever lämnar grundskolan och gymnasiet utan tillräckliga kunskaper i skrivandet. Det gäller i synnerhet elever med dyslexi. När de börjar på högre studier förväntas de kunna skriva avancerade texter och då kan det bli problem.

– Att skriva på akademisk nivå är kanske det svåraste vi kan göra. Men med rätt hjälp kan alla studenter utveckla sitt skrivande och förhoppningsvis klara sina studier, säger Ulrika Örtenberg.

Ulrika Örtenberg är adjunkt vid Linköpings universitet och specialiserad på skrivandet för personer med läs- och skrivsvårigheter. I arbetet möter hon studenter som aldrig fått lära sig skriva ordentligt. På gymnasiet har de klarat sig eftersom de kanske fått redovisa sina uppgifter muntligt. Men på universitetet gäller skriften och då blir det problem. Ulrika Örtenberg har inget emot kompenseringar metoder och verktyg, men menar att det är svårt att kompensera för bristande skrivförmåga. Rättstavningsprogram är otillräckligt eftersom skrivandet består av mycket mer än stavning.

– Men vi vill ju att fler med olika bakgrund och förutsättningar ska studera. Om en del av dem saknar kunskap i skrivandet måste vi möta dem där. Och det går, alla som jag har jobbat med har förbättrat sitt skrivande, säger hon.

En förklaring till varför många som påbörjar högre studier har brister i skrivförmågan kan vara att deras tidigare lärare saknat kompetens om skrivprocessen. Av gammal vana har de kanske lagt all fokus på stavningen.

– Stavningen är viktig för förståelsen, men för en person med dyslexi kommer stavningen att stå i vägen för

Ulrika Örtenberg har sett gymnasieelever med dyslexi få tillbaka sina skriftliga uppgifter fulla med röda markeringar vid felstavade ord.
– Det tyder på att läraren inte känner till särskilt mycket om dyslexi, säger hon.

andra delar av skrivprocessen. Läraren måste förstå att dyslexin gör att personen har svårt att automatisera sin stavning och att det inte går bort, säger Ulrika Örtenberg.

För att komma vidare i skrivutvecklingen bör fokus flyttas till andra delar av skrivprocessen. Ett första steg kan vara att läraren tillsammans med eleven reder ut vad texten ska handla om och därefter gör en tankekarta eller checklista över innehållet. På så sätt slipper eleven hålla all information i huvudet.

Eleven behöver sedan få lära sig hur man formulerar sig i skrift och få bli medveten om hur läsaren kommer att uppfatta texten. Hur reagerar läsaren om till exempel styckena är som isolerade öar? Lärarens återkoppling är oerhört viktig. Men den ska inte komma efter att texten är färdig utan ges under själva skrivprocessen, i dialog med studenten. I återkopplingen är det bra att koncentrera sig på några få saker åt gången. Vid ett tillfälle kan det handla om meningsbyggnad och vid ett annat om textens struktur med rubriker, stycken och punktlistor.

– Ge konkreta exempel när du förklarar vad olika saker är och varför man ska göra på ena eller andra sättet, säger Ulrika Örtenberg.

Eleverna har olika behov av stöd. De som läser mycket litteratur kan ha bra tillgång till språket och kan hämta formuleringar och inspiration från mönstertexter. Andra behöver få mer hjälp för att förstå skriftspråkets uppbyggnad. För att lära känna eleverna och deras behov behöver läraren läsa deras texter noggrant.

Ulrika Örtenberg har skrivit en masteruppsats i specialpedagogik där hon tittade närmare på hur lärare kommenterade texter av gymnasieelever med läs- och skrivsvårigheter. Uppsatsen heter **”Skrivutveckling vid läs- och skrivsvårigheter”**.

Text: Ester Hedberg

Vad handlar det om?

- Stavningen är krävande för personer med dyslexi.
- Att skriva är så mycket mer än att stava orden.
- Allt för mycket fokus på stavningen kan hämma textskrivandet.
- Det viktigaste med skrivandet är att få fram sitt budskap.

– Ju mer man tar av arbetsminnet för att försöka komma ihåg stavning, desto mindre blir det kvar till den röda tråden, säger Ylva Schön, rådgivare på SPSM.

Bild: Privat

Ylva Schön: ”Stavningen tar energi från annat skrivande”

– Den som har dyslexi lägger ofta mycket tid på stavningen, vilket sker på bekostnad av annat skrivande. För att komma vidare kan det vara bra att bortse från stavningen under själva skrivprocessen.

– Vi får inte glömma att syftet med att skriva är att få fram ett budskap, säger Ylva Schön, rådgivare på Specialpedagogiska Skolmyndigheten (SPSM).

Vårt arbetsminne är begränsat. Det innebär att vi bara kan bearbeta en viss mängd information åt gången. Om det mesta av arbetsminnet används till att försöka stava rätt blir det mindre kapacitet över till andra delar av skrivprocessen. Det kan bli svårt med grammatiken eller att hålla en röd tråd i berättelsen.

Att fastna vid svårstavade ord kan också få andra konsekvenser. För att komma vidare händer det att eleven väljer ord som är lättare att stava, men som inte är de ord eleven tänkte använda från början. Det betyder att eleven inte får fram sitt budskap på ett korrekt sätt. Det leder också till att språket blir mindre varierat. När texten sedan ska bedömas kan det se ut som om eleven med dyslexi har ett dåligt ordförråd.

– Om texten framstår som för enkel för elevens ålder och årskurs kan lärarens bedömning bli lägre. Därför är det viktigt att skolan ser till att eleven får andra möjligheter att visa sina kunskaper, säger Ylva Schön.

Ett sätt att hjälpa elever med skrivsvårigheter är att ge dem mer tid för att genomföra sina skrivuppgifter. Det är också viktigt att lära eleverna hur en text ska byggas upp. Ett bra sätt kan vara att utgå från modelltexter, menar Ylva Schön. För att avlasta arbetsminnet kan det vara bra att lära sig göra tankekartor över berättelsens innehåll och struktur.

– Sedan är det viktigt med feedback under skrivandets gång. Det ger eleven bättre förutsättningar att utveckla sitt skrivande än om feedback bara ges när texten är klar, säger hon.

I yngre åldrar är det bra att träna mycket på att lära sig stava och forma bokstäver för hand och på tangentbord. Men från mellanstadiet och uppåt kan kompensatoriska hjälpmedel vara till stor hjälp. Det handlar om rättstavningsprogram och dikteringsprogram, som gör det möjligt att tala in text. Ordprediktion kan också vara till hjälp. Med talsyntes kan eleven lyssna på sin egen text, höra den grammatiska strukturen och ordval.

Att lyssna på inlästa läromedel och skönlitteratur är också bra eftersom det hjälper eleven att bygga ett ordförråd, som är grunden för både läsning och skrivning.

– Mitt bästa tips till alla föräldrar är att läsa mycket för sina barn. Hjälpl dem också att komma i gång med att lyssna på talböcker och ljudböcker. Det är så oerhört viktigt för ordförrådet, säger Ylva Schön.

Text: Ester Hedberg

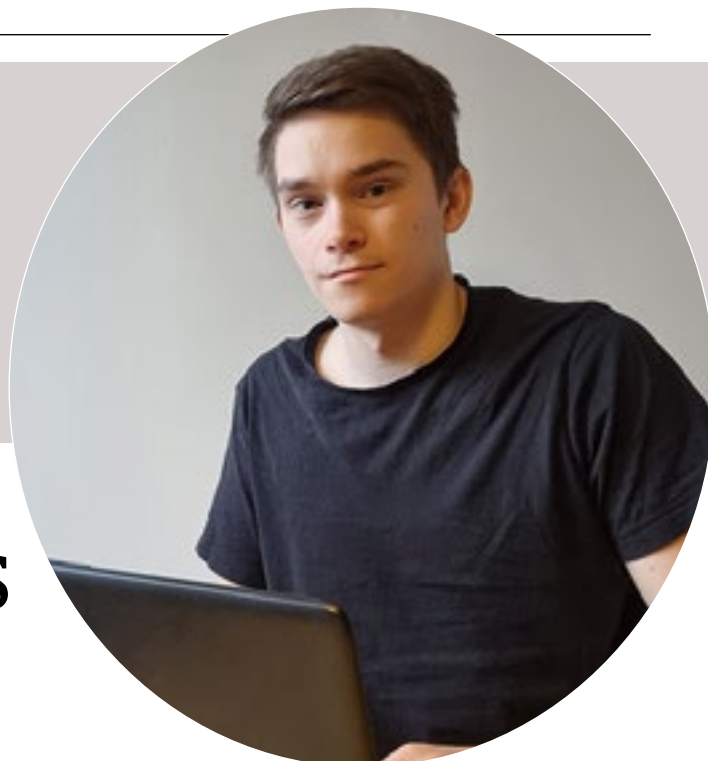
Ylvas Schöns tips till lärare:

- Om en elev har skrivsvårigheter, utred varför och sätt in åtgärder.
- Elever med dyslexi kan behöva träna stavning, ordens uppbyggnad och använda kompensatoriska verktyg för att utveckla skrivförmågan.
- Prata med eleven om grammatiska strukturer som man också behöver hjälp med.
- Blanda inte innehållet i texten med stavande. Gör en sak i taget.
- Ge feedback både när eleven skriver och efteråt.
- Lyssna på eleverna, de vet oftast själva vad de behöver för stöd och anpassningar.
- Kom ihåg att själva idén med skrivandet är att förmedla ett budskap.

Vad handlar det om?

- Vincent har skrivsvårigheter.
- När han skriver blir han utmattad.
- Han brukar undvika att skriva svåra ord.
- Han föredrar att tala in sina texter.

– När det är en viktig text brukar jag stanna upp och funderar på hur man ska skriva och hur texten ska uppfattas, säger Vincent Rankila.

”När jag skriver märks min dyslexi mest”

Vincent Rankila har dyslexi. När han var yngre var läsningen det största problemet. Numer är skrivandet svårast. Han tycker att det är väldigt uttröttande.

– Det finns som en stor spärr för att skriva långa texter, säger han.

Vincent Rankila är en 25-årig mångsysslare. Han skriver dikter, lätttexter och musik. Han föreläser om adhd, autism, dyslexi, mobbning och psykisk ohälsa. Han är engagerad i ett internationellt projekt mot barncancer. Dessutom studerar han till socialpedagog på Sundbybergs folkhögskola.

– Jag utbildar mig för att kunna jobba med ungdomar, missbruk och liknande. Jag vill få en skoltitel och så får vi se vad det blir sedan, säger han.

De flesta av hans engagemang kräver kommunikation på hög nivå och innebär ofta en del skrivande. De senaste två åren har han använt dikteringsverktyg när han skriver.

– Det är så mycket enklare att få ner något på pappret när jag kan tala in texten, säger han. Eftersom jag också har adhd är jag motivationsstyrd, vilket innebär att det alltid går bättre om ämnet intresserar mig.

Vincent Rankila berättar att han blir alldeles tömd på energi när han förväntas skriva längre texter. Han vet

på förhand att han blir jättetrött efter en sida, och då handlar det bara om själva skrivandet. Han måste ju dessutom komma på vad han ska skriva.

– Ofta fastnar jag mitt i texten för då har batteriet tagit slut, säger han.

Han berättar att han aldrig skriver för hand, det går inte. Han kan till exempel inte skilja mellan stora och små bokstäver, och när han skriver för hand kan han inte se skrivfelen.

– Det är pinsamt att fortfarande inte kunna skilja på stora och små bokstäver. Men många med dyslexi känner nog igen sig, säger han.

Med datorn är det enklare att få syn på felen och att rätta till. Han säger att det var mer begränsande när han var yngre och inte alltid fick använda dator att skriva på, till exempel i skolan.

Det är inte alltid ordbehandlingsprogrammet förstår vad det är för ord som Vincent Rankila vill skriva. Den röda markeringen försvinner inte trots att han försöker skriva om. Då söker han efter ordet på Google, som ger förslag på olika ord och stavningar.

– Men ibland undviker jag att använda mitt eget språk eller mina egna ord när jag skriver. Jag väljer i stället det som är lättare att formulera. Man orkar liksom inte... Men det beror på sammanhanget, säger han.

Om texten ska läsas av någon som verkligen måste förstå är det viktigt att skriva rätt, menar Vincent Rankila. När det handlar om samarbeten och sådant som kanske rör pengar får det inte bli några missförstånd.

Men i skolan bryr han sig inte så mycket eftersom hans lärare bortser från skrivfelen. Han bryr sig inte heller när han skriver privat, då får folk acceptera felskrivningar.

– Tyvärr har många mer fokus på stavningen än på själva budskapet. Det finns tyvärr en risk att man inte blir betraktad som seriös av stavningsnissar som kommenterar felen. Jag tror att många med dyslexi kan relatera till detta, säger Vincent Rankila.

Text: Ester Hedberg

Vincent Rankilas bästa skrivtips:

- Dikteringsfunktion
- Rättstavningsprogram
- Googla ord
- Be andra om hjälp
- Grammarly (för engelska)
- Tänk på att budskapet är viktigast

Verktyg som kan underlätta skrivandet

Vad handlar det om?

- Digital teknik kan underlätta skrivande.
- Det finns program som kontrollerar stavning och grammatik.
- Du kan tala in din text, men det kräver träning.
- Ny AI-teknik kan hjälpa till med struktur.
- Upptäck skrivfel genom att lyssna på din text med talsyntes.

Det finns gott om verktyg för dig som behöver stöd i skrivandet. Dessa verktyg blir alltmer förfinade. Ska du skriva längre texter finns det både sätt att läsa in texten och avancerat AI-stöd som hjälper dig med struktur och meningsbyggnad. Här listar vi en del verktyg. På www.dyslexi.org finns en mer utförlig lista över skrivverktyg.

Stavning och grammatik

Många använder de vanliga rättstavningsfunktionerna i skrivprogrammet, men det finns förfinade skrivprogram:

- ✓ **Spellright:** Engelsk grammatik och stavkontroll. Anpassad för personer med dyslexi. 149 kr. per år online.

- ✓ **Stava Rex:** Stavning och grammatikkontroll på svenska. Framtaget för personer med dyslexi. 149 kr. per år online.

- ✓ **Saida:** Ordprediktion. Programmet föreslår ord allteftersom du skriver, även vid felstavningar. Pris: privat från 1000 kr. (Även kommun- eller skollicens).

- ✓ **Gustavas ordböcker:** Ordbok på svenska och engelska med stavningshjälp för att hitta rätt ord. Talsyntes som tillval. Pris: privat från ca 1000 kr. (Även skollicens).

- ✓ **Wordtune** – engelsk grammatik och stavningskontroll. Verket kan ändra meningslängd samt göra språket mer eller mindre formellt. Pris: gratis för begränsad version. Full version 10 dollar per månad.

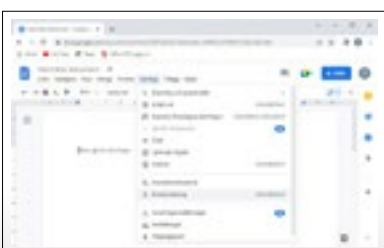
Lyssna för att höra stavfel

Med ett program som har talsyntes kan du lyssna på din egen text. Det kan vara ett bra sätt att upptäcka egna skrivfel. (Som medlem i Dyslexiförbundet har du tillgång till gratis talsyntes genom Medlemssidorna.)

Tala in längre texter

Att tala in text kan vara svårt eftersom du måste kunna uttala orden noggrant samt kunna strukturera texten i huvudet i förväg. Gör en mall för innehåll och struktur i förväg så blir det lättare.

- ✓ **Google dokument:** Med programmet i webbläsaren kan du skriva med rösten.

Aktivera röstmatning och klicka på mikrofonensymbolen för att starta och stänga av. Du måste vara inloggad på Google konto. Det är gratis.

- ✓ **Voxit online:** Program för att tala in text i jobbet. Innehåller ett personligt lexikon som minns ord du säger ofta. Kostar ett par tusen kronor. Om du behöver verktyget i jobbet kan du få bidrag från Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen.

Diktera textmeddelanden i mobilen

På mobilen kan du tala in kortare meddelanden. Den funktionen finns normalt på alla mobiler, vare sig du har en Android eller Iphone. Öppna appen, klicka i skrivfönstret och sedan på mikrofonen. Kom ihåg att säga tecken som punkt, kommatecken och frågetecken.

Skicka ljudmeddelanden med mobilen

Det finns många olika gratisappar för meddelanden med funktion för att spela in och skicka ljudmeddelande. Ofta finns det integrerat i sms-appen. Andra appar är bland annat Messenger, Whats-up, Signal, Viber, Snapchat och Heytell.

Anteckna med ljud

Behöver du ta anteckningar under möten eller föreläsningar? Det finns program som gör det möjligt att kombinera egna anteckningar med ljudinspelning.

- ✓ **Audionote 2:** För anteckning och inspelning av tal. Dina anteckningar blir bokmärken som tar dig till rätt ställe i inspelningen när du efteråt klickar på anteckningen. Finns gratis (basversion) eller för 100 alternativt 150 kr per år.
- ✓ **Evernote:** För anteckning och inspelning av tal. Finns gratis (begränsad version) eller från 60 kr per månad.

Skriv med AI

- ✓ **Rytr:** Skrivprogram för svenska, engelska och ett fyrtiotal språk till. Verket hjälper med struktur, rubriker och text. Gratis upp till 10 000 tecken per månad.

Text: Sara Rydin och Ester Hedberg

Vad handlar det om?

- Saga Lööf fick årets Dyslexipris.
- Hon fick ta emot priset av prins Carl Philip.
- Saga går på gymnasiet.
- När hon gick i årskurs 6 fick hon inte använda hjälpmedel på nationella proven.
- Hon kämpar för att elever med dyslexi ska få använda hjälpmedel.

Saga Lööf fick Dyslexipriset 2022

Gymnasieeleven Saga Lööf blev årets mottagare av Dyslexipriset. Priset delades ut av prins Carl Philip vid en ceremoni den 3 oktober på konstmuseet Prins Eugens Waldemarsudde på Djurgården i Stockholm. Saga fick priset för att hon under flera år stått upp för elever med dyslexi och deras rättigheter.

Gymnasieeleven Saga Lööf fick ta emot Dyslexipriset från Prins Carl Philip under en ceremoni på konstmuseet Prins Eugens Waldemarsudde på Djurgården i Stockholm. Fotograf/Källa: Ester Hedberg

Saga Lööf är 17 år gammal, hon studerar på samhällsvetenskapliga programmet på gymnasiet och simmar på fritiden. Hon fick sin

dyslexidiagnos i fjärde klass och sedan dess har hon arbetat för att förbättra villkoren för elever med dyslexi. Nu belönas Saga med Dyslexipriset för sitt arbete.

– När jag fick veta det blev jag väldigt rörd och började gråta, sedan blev jag väldigt glad och nervös, säger hon.

Saga säger att hon ofta använder sina kunskaper om dyslexi i sitt skolarbete, och det kommer hon att fortsätta göra. Prispengarna ska hon sätta in på ett bankkonto, men kanske blir det också lite nya kläder.

Prins Carl Filip är sedan 2016 Dyslexiförbundets beskyddare. Prinsen är starkt engagerad i frågor om dyslexi, vilket delvis beror på hans egna erfarenheter av att leva med dyslexi. Genom Prinsparets stiftelse arbetar prinsen för ökad respekt och förståelse för personer med dyslexi.

Bakom Dyslexipriset står

Dyslexiförbundet och Svensk Talteknologi. Syftet med priset är att främja insatser utöver det vanliga som bedöms leda till positiva resultat för personer med dyslexi, dyskalkyli eller andra läs-, skriv- och räknesvårigheter. I år är det sjunde gången som priset delas ut. Priset är på 25 000 kr och delas ut till en pristagare.

Juryn består av Inger Rålenius, Dyslexiförbundets styrelse; Elisabet Reslegård, ordförande för Läsrörelsen; Helene Kindstedt, kanslichef på Dyslexiförbundet; Anders Abrahamsson, grundare av Dyslexipriset; Susanna Cederquist, föreläsare, författare och vinnare av Dyslexipriset 2019 och Kim Waller, generalsekreterare på Prinsparets stiftelse.

Juryns motivering: Saga Lööf kämpar för alla elevers rätt att göra de nationella proven på det sätt som fungerar för var och en. Själv vill hon helst läsa med öronen. Med mod och envishet har hon i rättegångssalen stått upp för elever med dyslexi.

Nu har hon siktet inställt på FN. Hon gör något som många andra inte vågar eller orkar, och som inte heller ska behöva göras av en skolelev. Allt för att elever med dyslexi under de nationella proven ska ha samma förutsättningar som alla andra.

Hennes fokus och drivkraft handlar inte om att synas själv utan om att förändra sakfrågan i stort. Saga Lööf är en viktig kraft och en röst för så många elever. Hon bidrar till en värld där alla barn och unga får förutsättningarna att tillgodogöra sig sin utbildning på egna villkor.

Övriga nominerade till priset var specialpedagog Sara Grill, Sigfridsborgs skola i Älta och professor Helene Ehriander, Linneuniversitetet i Växjö.

Prisutdelningen går att se i efterhand på Dyslexiförbundets Facebooksida.

Text och bild: Ester Hedberg

Vad händer under Dyslexiveckan!

Runt om i landet ordnades föreläsningar, paneldebatter, workshoppar, demonstrationer av hjälpmedel, informationsmöten och mycket annat.

Fyra digitala arrangemang spelades in och går att se i efterhand. Videor eller länkar finns på webbplatsen www.dyslexi.org:

- Rätten till läsning, paneldebatt med experter.
- Utdelning av Dyslexipriset
- Hur blir läsningen tillgänglig, webinarium tillsammans med MTM (Myndigheten för tillgängliga medier).
- Elever med läs- och skrivsvårigheter i klassrummet, webinarium tillsammans med företaget Vitec.

På torsdagen under veckan firade vi Dyslexidagen genom kampanjen

#Formadinbokstav. Många förskolor, skolor, företag, bibliotek och privatpersoner deltog genom att forma sin bokstav, fota, filma och lägga upp på sociala medier.

Nyheter på lättläst svenska!

Prova
**10 nr för
149:–**

8 SIDOR

8 Sidor är en nyhetstidning på lätt svenska. Den har korta meningar och inga svåra ord.

Beställ på: 8sidor.se/prova2022

NYHET!

WorldPenScan Go!

Digital Skannerpenna som klarar

Textfångst OCR – känner igen 55 skanningspråk: Skanna till fil och få texten uppläst och visad på den inbyggda pekskärmen eller skanna direkt till andra enheter

Skanna, översätt och lyssna: Skanna och få texten översatt och visad på skärmen samt uppläst på det översatta språket

Tvåvägs översättning – polyglott klarar 112 språkvarianter: Tala till pennan på ett språk och få det översatt och skrivet på skärmen samt uppläst på det översatta språket

Tal till text (diktering): Diktera till pennan och få det utskrivet på skärmen. Både text och inspelat ljud kan överföras till andra enheter

Pennan fungerar helt fristående med den inbyggda displayen! eller med Win/ Mac/ iOS/ Android GRATIS APP. Ansluts till Internet med WiFi och till andra enheter med Bluetooth/USB

Exceptionellt mycket funktioner i en mycket behändig storlek

XnX Data AB
Box 6058, 192 06 Sollentuna, Tel: 08-626 71 00
www.xnxdata.se, E-post: info@xnxdata.se

Storstilsböcker för alla

På BTJ vill vi att det ska finnas läsoplevelser för alla. Därför erbjuder vi böcker med större stil – **storstilsböcker**.

I en **storstilsbok** är texten **50 % större** än i en vanlig bok. I övrigt är innehållet **precis detsamma**.

Du hittar alla titlar på butik.btj.se

Gå och köpa LEDÖR

Hon hade skrattat åt komihåglappen han skrivit och flera gånger, med glimten i ögat, påmint honom om att de skulle köpa "LEDÖR". Han hade älskat hennes spontana humor. Så självklart öppenhjärtig. Inte nedvärderande. Tvärt om. Men genomsådande. Tydliggörande. Och han hade inte varit rädd för att se sig i spegeln.

Om han nu inte suttit på sängen vid sin dotters sida och hjälpt henne med läsningen, då hade nog den där tjugo år gamla "ledör"-lappen aldrig dykt upp ur minnets oändliga skrymslen.

Men då dottern mödosamt formar bokstäverna till ord och meningar, då gör sig oanade händelser påminna.

Med blicken följer han raderna i boken och sätter utan kommentar fingret till de ord som dottern läser fel: blocka bär...? Hon stannar upp. Går tillbaka. "Plocka", rättar hon så med betoning på bokstaven P.

Visst kryper det i honom då felet kommer tätt. Som om han tvingas uppleva alla sina egna besvikelser på nytt. Besvikelsen över sin egen otillräcklighet.

Pengar skulle han, om han hade några, kunnat sätta in på hennes bankbok. Men språket – den makt han vid mogen ålder skaffat sig över orden – kan han inte skänka henne.

Igår hade han kommit upp till redaktionen med sin recension. Redaktören hade läst och rent rutinmässigt satt pennan till ordet katolisismen, snärtat till ett snedstreck över s:et och skrivit till ett liter c på mellanrummet ovanför. Han hade velat sjunka genom golvet. Men dottern ska han tvingas rätta. För hennes eget bästa?

Han känner den smärta hon upplever var gång han korrigerar henne. Det är inte felet i sig som svider. Det man aldrig lärt, kan ingen kräva att man ska kunna. Men ångesten att inte kunna se sina egna fel. Hopplösheten inför sin egen oförmåga.

Lite senare skriver hon med entusiasm: "Han sjöng somm en fågel såm alldrig gjort annat."

Bild: Ester Hedberg

Han frågar:

– Hur stavar du "som"?

– S O M svarar hon.

Hon läser, på hans begäran, än en gång sin mening och finner den korrekt.

Då sätter han fingret till ordet.

Hon svarar med ett spjuveraktigt leende:

– Oj då!

De har det alla tre. Hans mor, han själv och dottern. Svårt att få orden och bokstäverna på rätt plats. Inte de andra barnen. De slapp. Han grubblar över orsaken, utan att finna något bra svar. Men yttringarna är tydliga. Övertydliga.

Han vattnar blommorna, medan dottern skriver sina på sin läxa. Så lånar han hennes penna:

– Vet du, säger han. När jag var arton år skrev jag så här. I marginalen på hennes bok skriver han: "LEDÖR".

Hon tittar på bokstäverna och säger:

– Så stavas det väl inte?

– Hur stavas det då?

– L Ä D E R förstås, svarar hon med ett triumferande leende som inte går att misstolka.

Efter några minuter, frågar hon än en gång:

– Skrev du verkligen LEDÖR när du var så gammal?

Torbjörn Lundgren

Folkhögskola ett alternativ till gymnasium

Folkhögskolan är en skolform som ofta passar den som inte klarar den vanliga gymnasieskolan. Efter folkhögskolestudier fortsätter många till högre studier eller går ut i arbete.

Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO) bedömer att antalet sökanden till folkhögskolorna kommer att öka och att antalet studieplatser därför behöver bli fler.

Utredningen "I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning" (SOU 2022:34) pekar bland annat på behovet av att sprida kunskap om olika möjligheter till utbildning. Men utredningen bedömer samtidigt att det inte behövs ökad finansiering för fler studieplatser på folkhögskolor.

Bild: pexels.com

RIO har yttrat sig om utredningen. Generalsekreterare Olle Westberg förklarar att de saknar en närmare beskrivning av folkhögskolans arbete i betänkandet. RIO motsätter sig även utredarens bedömning att det inte behövs utökad finansiering för fler studieplatser. RIO är också missnöjt med den nya regeringens beslut om att dra in finansieringen av extra utbildningsplatser som funnits på folkhögskolor.

Text: Annukka Leisti, praktikant

Träna basfärdigheter i matematik

- Ren layout
- Åldersneutrala bilder
- Ingen årskursbeteckning
- Passar också äldre elever

Tre fristående material som kan användas oberoende vilket grundmaterial/huvudläromedel som finns i klassen.

Böckerna passar bra när du vill individualisera undervisningen.

Läs mer på www.askunge.se eller beställ vår katalog!

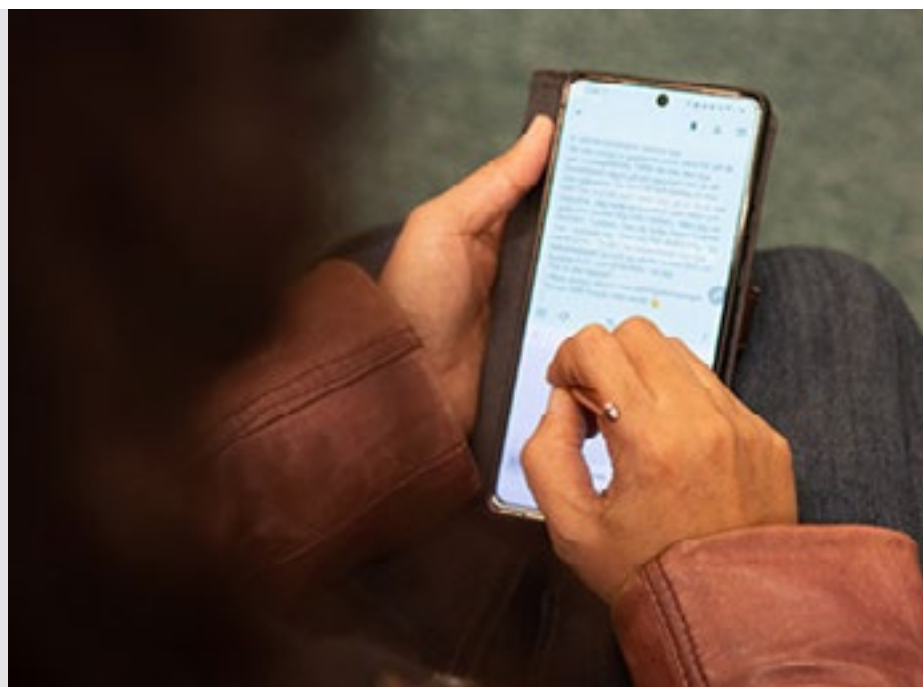

ASKUNGE
www.askunge.se

Vad handlar det om?

- MiA Zetterlund är författare och diakon.
- Hon skriver fantasyböcker med viss förankring i verkligheten.
- Hon har dyslexi och dyskalkyli.
- Hon lärde sig skriva utan pekpinnar och röda markeringar.

Den senaste boken skrev MiA Zetterlund till häften i mobilen eftersom berättelsen delvis utspelar sig som chattkonversationer i mobilen.

MiA skriver för att ge hopp till utsatta ungdomar

MiA Zetterlund ber mig att skriva MiA med stort A i slutet. När jag frågar varför skrattar hon bara hemlighetsfullt. Fastän MiA är varm och öppen hjärtig framstår hon också som en person som bär på hemligheter.

MiA Zetterlund är diakon i Linköping. Hon är också författare och har gett ut tre böcker, en barnbok och två fantasyböcker. I hennes fantasyböcker finns änglar som hjälper barn och unga som lever i utsatthet.

– Både förut, när jag jobbade som kurator, och nu som diakon träffar jag många som far illa. Med mina böcker vill jag sprida hopp och en vetskap om att det finns en fortsättning bakom det hemska som händer, säger hon.

MiA har slagit sig ner i en grön fätölj i ett nyöppnat bokkafé i Linköping. Hon håller en kopp te i handen och på bordet bredvid ligger böckerna som hon skrivit. Hon tar en klunk och börjar sedan berätta. Hon växte upp i ett tryggt hem, med familj och vänner som tyckte om henne och brydde sig. Men hon fick också kämpa mycket.

Det visade sig att hon hade både dyslexi och dyskalkyli.

– Det var frustrerande att inte kunna läsa själv. Jag visste att böckerna innehöll allt som jag ville åt eftersom min mamma läste mycket för mig. På den tiden var det inte så vanligt med inlästa böcker, i alla fall hade inte jag tillgång till dem. Så mamma fick fortsätta läsa för mig tills jag blev ganska stor, säger hon.

I skolan förstod ingen vad det handlade om. Lärarna sa bara att det var konstigt att hon som var så smart inte kunde lära sig. Men MiA fick en speciallärare som kom att betyda mycket. Hon lät Mia läsa de böcker hon klarade av att läsa och hon fick skriva fritt utan pekpinnar och röda markeringar.

– Än idag skriver jag utan korrigeringar. Jag stänger av rättstavningsfunktionen eftersom den bara stör. Först när jag skrivit klart sätter jag på den igenom och kontrollerar stavningen.

Specialläraren var bra, men MiA fick väldigt lite stöd och förståelse från andra lärare och klasskamrater. Hon trivdes inte i skolan.

– Det var frustrerande att behöva göra sådant som man är sämst på varje dag. Det är ungefär så det är. Det blir ingen glad av och jag ville inte gå till skolan.

I sjuan byter MiA skola och det blir en vändpunkt. I samma veva träffar hon en kvinna som själv har läs- och skrivsvårigheter. Hon heter Eva Karlström och arbetar på FMLS, det som nu är Dyslexiförbundet.

– Att träffa henne var omvälvande. Nu förstod jag att jag inte var ensam, att andra har samma svårigheter. Hon fick mig att inse att jag inte var dum i huvudet.

MiA börjar stå upp för sig själv. Hon kan förklara för andra vad det var hon har och ingen tycker att det är särskilt konstigt. Och även om det inte är tal om mycket anpassningar i skolan så möts MiA av förståelse. Det gör skillnad.

– Men jag hade fortfarande dåligt självförtroende i skolan. Jag levde två liv, utanför skolan bland kompisar var jag en annan mer säker person.

På fritiden läser hon mycket, bland annat serier. Hennes absoluta

Bättre att stava som en kråka än att stava som ett ordbehandlingsprogram och inte kunna flyga i fantasin.

– Jag pluggade in gymnasiet på folkhögskola för att bli behörig till universitetet. Sedan läste jag till socialpedagog och då ingick ingen matte alls. Det är snävt att alla måste klara matte, svenska och engelska för att få behörighet, säger MiA Zetterlund.

favoriter är Kalle Anka-serier från 90-talet som tecknades av Don Rosa. MiA inspireras av hans detaljrikedom och noggranna research. Hon förklarar att just researchen är viktig när man skriver fantasy. Ju överkligare berättelsen är desto viktigare är det att detaljerna är förankrade i verkligheten. MiAs berättelser utspelar sig in en modern urban fantasivärld, men hon använder till exempel detaljer från sin egen grundskola och Linköpings domkyrka som hon känner väl till.

– Det måste kännas trovärdigt. När jag skriver om änglar och hur de flyger, då har jag studerat aerodynamik för att på rätt sätt kunna beskriva luftströmmarna och hur man kan flyga för att förhindra förföljelse. Jag har inte bara hittat på det.

I MiAs senaste bok Tidstunneln möts

två parallella berättelser. Den ena handlar om en ungdom som utsätts för grooming och som blir beskyddad av en ängel. (Grooming är när en vuxen tar kontakt med ett barn i sexuellt syfte.) I den andra berättelsen börjar änglar försvinna.

– Det borde de inte kunna göra, säger hon och ler underfundigt.

MiA skriver böckerna vid sidan av sitt arbete som diakon. Hon säger att det finns mycket bra litteratur om barn och utsatthet, men det är oftast allvarliga böcker med fokus på problemen. Hon menar att svåra ämnen också behöver ljus, inte för att banalisera det svåra utan för att visa att det fortfarande finns saker som gör livet värt att leva.

Text och bild: Ester Hedberg

Hur påverkar dyslexin ditt skrivande?

Eftersom jag inte kan några språkliga regler så skriver jag friare, formulerar mig annorlunda. Jag har en egen röst, men jag läser mycket och på så sätt skaffat mig ett gehör för språket.

Hur påverkas du av dyskalkylin?

Allt som har med matte att göra tar längre tid och mer energi. Jag har också lite svårt att planera tid och att hitta. Det senare löser jag genom att använda Google map eller fråga någon om vägen.

MiA Zetterlunds fantasyböcker:

Tidboken och Tidstunneln är utgivna på Pärkans förlag år 2015 respektive 2021.

Den som vill ha kontakt med Mia kan mejla henne på:
miasforfattarkvistar@gmail.com

Vad handlar det om?

- Specialpedagogiska Skolmyndigheten förkortas SPSM.
- De ger råd om bland annat matematiksvårigheter och dyskalkyli.
- De producerar också stödmaterial om matematiksvårigheter.
- Det finns ingen quick fix mot dyskalkyli.

Heléne Slivka och Jessica Borglund ansvarar för stödmaterial på SPSM.

”Det behövs lärarledd och explicit undervisning i matematik”

Specialpedagogiska Skolmyndigheten (SPSM) har tagit fram stödmaterial för pedagoger som möter elever med matematiksvårigheter.

De vanligaste frågorna till SPSM om matematiklärande handlar om prov och bedömning, kartläggning, specifika räkningsvårigheter och matematiksvårigheter i kombination med funktionsnedsättning, exempelvis synsvårigheter.

– Då ingångsfrågorna är spretiga finns det inget generellt svar på vilka råd vi brukar ge. Vi måste alltid, tillsammans med frågeställaren, undersöka situationen för den enskilda eleven. Vad fungerar? Vad är det som ställer till problem? Hur ser lärmiljön ut? Vilket slags läromedel möter eleven? Och så vidare. Ett generellt råd är dock att ta hjälp av elevhälsan och kollegor, att komma till rätta med matematiksvårigheter är inget ensamarbete, säger Heléne Slivka på SPSM. Hon och kollegan Jessica Borglund ansvarar för stödmaterialen.

Materialet är i första hand riktat till tidiga åldrar, eftersom myndigheten hade i regeringsuppdrag att täcka behoven för garanti av tidiga stödinsatser. I november 2022 lanserades en ny del i stödmaterialen som fokuserar på intensiva insatser. Det kan användas oavsett ålder på

eleven. Tyvärr är det vanligt att insatser sätts in först i nian, i hopp om att rädda slutbetygen inför gymnasiet.

– Det finns ingen quick fix. Det som behövs är strukturerad och genomtänkt undervisning med vuxna som kan modellera och visa eleverna hur de kommer vidare. Om eleven får arbeta för mycket på egen hand finns en risk för felinlärningar som sedan blir svåra att få bort, säger Heléne Slivka.

Matematiklärnarnas betydelse ska därför inte underskattas. Stödmaterialen visar hur undervisningsmetoden kan brytas ner och bli mer strukturerad.

– De här eleverna finns vartenda år i skolan och behöver stöd tidigt för att ha en chans att klara matematiken, fortsätter Heléne Slivka.

– På vår webbplats har vi fyra filmer med elever som berättar om deras erfarenheter av diagnosen specifika räkningsvårigheter. De delar modigt och starkt med sig, och det är tydligt att alla fyra skiljer sig åt trots att de har samma diagnos. Ett tips till skolorna är att låta äldre elever se filmerna tillsammans med sin lärare, då ser de att det går att lyckas, säger Jessica Borglund.

På SPSM:s webbplats finns fyra filmer med elever som berättar om sina erfarenheter av diagnosen specifika räkningsvårigheter.

Stödmaterialen från SPSM baseras på forskning och består nu av fyra delar: Att upptäcka behov av stöd i matematik, att tillgodose behov av stöd, läromedel som stöd i matematik och att organisera för stöd i matematik.

Hösten 2022 kompletterades materialet med en femte del som heter: Att intensifiera insatser i matematikundervisningen.

Ladda ner här: www.spsm.se/stodmaterial-matematiksvårigheter/valkommen-till-stodmaterial-matematiksvårigheter/

”Tre procent kan ha dyskalkyli”

Det finns mycket som kan orsaka matematiksvårigheter och ofta samverkar flera faktorer med varandra. Det är en anledning till att det råder delade meningar om vad dyskalkyli är och hur vanligt förekommande det är. Men enligt forskare Kenny Fagerlund börjar forskarna närma sig någon slags enighet.

– Om vi begränsar dyskalkylin till att handla om enbart bristande antalsuppfattning och sifferavkodning landar vi på ungefär tre procent, säger han.

Kenny Skagerlund och hans kollegor vid Linköpings universitet undersöker orsaker till dyskalkyli. Målet är att förstå mer för att kunna hjälpa elever med stora svårigheter inom matematiken. Forskarna tar hänsyn till både kognitiva och känslomässiga faktorer.

– Arbetsminnet är viktigt för matematikförmågan och vi vet att känslor som ångest och stress påverkar arbetsminnet. Därför är det viktigt att försöka ta reda på mer om vilken påverkan till exempel matteångest har på matematiksvårigheterna, säger Kenny Skagerlund.

Om matematiken väcker obehagskänslor är risken stor att eleven börjar undvika ämnet, vilket leder till att eleven får ännu större svårigheter.

Forskargruppen följer 25 elever från 16 olika skolor. Eleverna var från start mellan 10 och 12 år och hade antingen fått diagnosen dyskalkyli av en logoped eller bedömts ha motsvarande svårigheter av specialpedagog. Hjärnfoden beviljade medel för forskningen i december 2019. Från början var tanken att projektet skulle pågå i tre år, men det

har förlängts på grund av pandemin. Kenny Skagerlund tror att resultaten är klara att presentera under våren eller hösten 2023.

Text: Ester Hedberg

Bild: Privat

Kenny Skagerlund hoppas att hans forskning kan leda till att elever med dyskalkyli kan få bättre hjälp.

Bråkar bokstäverna med kompisens barn?

Ge bort ett medlemskap i Dyslexiförbundet i julklapp! Då är du med och tävlar om en läspenna från Svensk Talteknologi (värde 2 425 kr inkl. moms). Erbjudandet gäller till och med 31 december 2022.

Pennan heter Echo Smartpen. Med den kan du skriva anteckningar och samtidigt spela in ljud från det som sägs på möten. Läs mer på www.svensktalteknologi.se.

Den som blir medlem i Dyslexiförbundet får bland annat kostnadsfri rådgivning, tidningen Läs & Skriv fyra gånger om året, tillgång till Claro Anywhere ordbehandlare och talsyntes. Dessutom fritt inträde till våra webinarier och seminarier samt förmånligare pris på vissa av Folksam försäkringar.

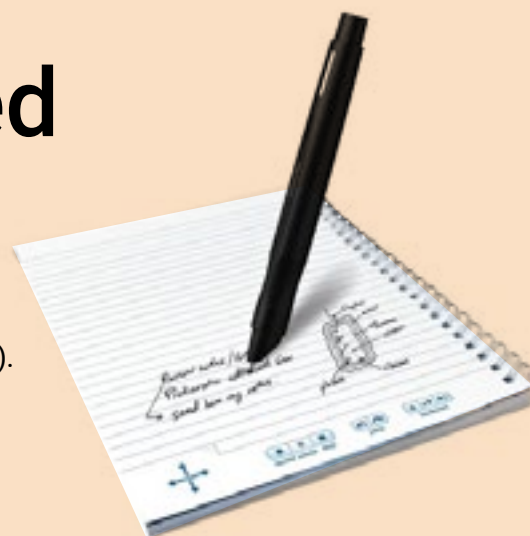

För att ge bort ett medlemskap: skanna QR-koden eller besök www.dyslexi.org.

Dyslexiförbundet

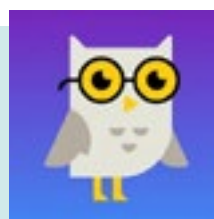
www.dyslexi.org

Vad handlar det om?

- Det finns få digitala verktyg som hjälper vid dyskalkyli.
- Tid är viktigt för den som har dyskalkyli.
- Lathundar med formler fungerar för många.
- Material som gör matematiken konkret kan underlätta.

Det finns flera appar och onlinetjänster för träning eller kompensation.

Tips och verktyg för dig som har dyskalkyli

Det finns gott om verktyg som kan underlätta läsning och skrivning. Men det finns inte alls lika många verktyg för den som har dyskalkyli. Den som har dyskalkyli kan förutom matematiksvårigheter också ha problem med till exempel logik, tid och rymd. Men det kan skilja mycket från person till person. Här har vi samlat strategier och verktyg som kanske kan vara till hjälp för dig som har dyskalkyli.

Tid

Att ha gott om tid är viktigt vid dyskalkyli. Be om extra tid i skolan eller på arbetet, när du ska lösa uppgifter som blir svåra på grund av din funktionsnedsättning. Sviker din tidsuppfattning kan du sätta alarm på mobilen, eller använda ett tidshjälpmiddel som en Time timer klocka. Om det är svårt att omvandla mellan digital och analog klocka kan det vara bra att ha en som visar tiden på båda sätten.

Lathundar

En lathund är en lista över sådant som kan vara svårt att komma ihåg, till exempel matematiska begrepp eller formler. Komplettera generella lathundar med egna personliga, där du skriver med egna ord skriver upp sådant som just du kan ha svårt att lära dig utantill.

Träna grunderna i matematik

Genom att göra matematiken mer

konkret kan det bli enklare att förstå och komma ihåg. Låt till exempel fysiska saker representera olika enheter, en legobit för tiotal och en sten för ental. Två legobitar och fyra stenar blir då 24.

Antalsuppfattning och mängduppfattning är viktigt i den grundläggande matematiken. Och det är också viktigt att veta hur olika tal förhåller sig tillvarandra. Här är fyra verktyg som kan vara till hjälp när du tränar:

Tallinjen. Med tallinje kan du träna din taluppfattning, talens ordning och positioner. Köp eller gör en egen. Var på linjen ska talen placeras ut? I vilken ordning kommer de? Hoppa fram och tillbaka mellan talen, med fem steg, tio steg etcetera.

Räkna prickar (Gratis, på webben). Ange antalet prickar i en bild, för att öva antalsuppfattning. <https://www.elevspel.se/amnen/matematik/3533-antal-prickar.html>

Mappia multi (Gratis för Ios och OS, finns att köpa som fysiskt material). Figurer representerar siffrorna. Det visuella stödet gör det lättare att lära sig talen 1 till 100 och multiplikationstabellen.

Nomp (Gratis för Ios). Övningsapp i matematik. Appen har talsyntes.

Några verktyg som kompenserar Photomath (Gratis, men köp i appen, Ios och Android). Med appen kan du

En bok som kan vara till hjälp är Matteverktyg av Ann-Louise Ljungblad (Studentlitteratur).

skanna in matematiska problem. Appen bryter ner problemen och visar alla steg i uträkningen.

Socratic by Google (Gratis för Android och IOS). Om du känner dig bekväm att prata på engelska så kan du ställa din matematik- eller vetenskapsfråga till appen. Den tolkar din fråga och gör uträkningen åt dig samtidigt som den också förklarar.

All-In-One Calculator (Gratis, men köp i appen, Android och snart Ios). I appen kan du göra all världens omvandlingar, för att nämna några; hastighet, tid, längd, temperatur och vikt. Appen är på engelska.

Onlinekalkylatorn (Gratis på webben). Svensk hemsida för omvandlingar. (onlinekalkylatorn.se/omvandla)

Procenträknare (Gratis på webben). Svensk sida där du kan få hjälp att räkna ut procent. (www.raknare.net/matematik/rakna-ut-procent)

Text: Sara Rydin & Ester Hedberg

Vad handlar det om?

- Dyskalkylin hamnar ofta i skymundan.
- Tre kvinnor vill att dyskalkyli ska tas på allvar.
- De planerar en podd om dyskalkyli.
- Planer finns också på att starta en sektion för dyskalkyli inom Dyslexiförbundet.

Foto: Privata

Louise Thomsson, Louise Schneider och Klara Olsson vill att situationen för de som har dyskalkyli ska förbättras.

Nu ska dyskalkyli göras mer synligt

Att inte vara bra på att räkna kan ställa till stora svårigheter i vardagen. Men ändå får räkneshårigheter och dyskalkyli väldigt lite uppmärksamhet i samhällsdebatten. Även inom Dyslexiförbundet hamnar dyskalkylin ofta i skymundan. Och då pratar vi ändå om ett förbund för personer med läs-, skriv- och räkneshårigheter. Nu finns planer på förändring.

Louise Thomsson, Louise Schneider och Klara Olsson

har alla dyskalkyli. De har tröttnat på att deras svårigheter inte tas på allvar av politiker och inom utbildningar. De vill att Dyslexiförbundet ska bli bättre på att driva frågor om dyskalkyli. Nu har de träffat representanter från förbundsstyrelsen och kansliet för att diskutera vad som kan och behöver göras.

En plan är att starta en dyskalkylopodd. Den ska bland annat handla om hur det är att leva med dyskalkyli, men också om vad det beror på, vad man kan göra för att underlätta för personer med dyskalkyli och hur man kan förändra attityder i samhället.

En annan plan är att försöka starta en dyskalkylisektion inom förbundet. En sådan sektion kan samla medlemmar som själva har räkneshårigheter eller som har ett specifikt intresse av frågan. Här kan man stötta varandra men också väcka idéer om hur

förbundet ska arbeta med dyskalkyli och planera aktiviteter.

Kontakta kansliet eller

förbundsstyrelsen om du vill veta mer! Mejla forbundet@dyslexi.org.

Skriv under namninsamling om dyskalkyli

Många elever med dyskalkyli blir felaktigt behandlade i skolan och de får inte den hjälp de behöver och har rätt till. Louise Schneider har startat en namninsamling eftersom hon vill att lärarutbildning inom matematik ska ta upp dyskalkyli. Namninsamlingen ska lämnas till Sveriges skolminister.

Skriv under du också. Du hittar namninsamlingen på webbplatsen mittskifte.org. Skriv "dyskalkyli" i sökrutan.

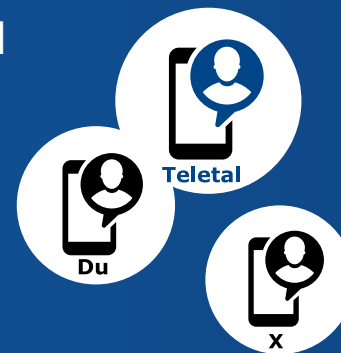
Kostnadsfritt, personligt stöd vid telefonsamtal

Teletal kan anteckna åt dig och kan förtydliga vad som sägs, vi hjälper till med knappval i växlar och ger stöd för minnet

Teletal ger dig trygghet i ditt telefonsamtal

- Samtalen är kostnadsfria
- Du behöver inte boka tid i förväg
- Du behöver inget tillstånd

Se vår film och läs mer på www.teletal.se

Teletal

Ring när du vill **020-22 11 44**

Vad handlar det om?

- Ramstaskolan i Uppsala arbetar med Plugga med bilders material.
- Barnen uppskattar ljudfigurerna och de små berättelserna.
- Träningen gör barnen säkrare på språkljuden.

Ljudfigurerna blir som Pokémon med sina olika egenskaper.

Svårt och roligt, är några av barnens omdömen om att jobba med Plugga med bilder. Elsa på bilden tycker också att det är lite konstigt ibland.

Barnen väntar ivrigt på nya ljudfigurer i Plugga med bilder

Alen Aron, igelkotten Isa och de andra figurerna är välbekanta för lågstadieleverna i Ramstaskolan i Uppsala. Sedan 2020 har skolan deltagit i Plugga med bilders utvecklingsarbete av läromedlet Haväsventyret..

– Vi har haft otroliga vinster med Plugga med bilder, säger en av lärarna.

– Det har blivit jättelätt att fånga upp elever som har svårt med ljud och fonologiskt medvetande. I och med att vi jobbar både i helklass och enskilt blir det inte så utpekande för den som behöver jobba i klassrummet med stöd, säger Åsa Zätterqvist, lärare på Ramstaskolan.

Hon berättar att barnen på förskoleklassen är positiva och förväntansfulla och väntar på nya ljudfigurer. Dessa figurer, med namn som Alen Aron, Igelkotten Isa, Muren Mira och Löken Lena symboliserar olika fonologiska ljud och som alla har sina unika egenskaper och en del av dem har superkrafter.

När Läs & Skriv kommer på besök berättar Åsa Zätterqvist för klassen att Bläckfisken Bläcki har ringt och gett henne i uppdrag att sätta upp fyra olika ljudfigurer i varje hörn av klassrummet. När hon säger ett ord ska barnen gå till den ljudfigur som motsvarar första ljudet i ordet.

Eftersom barnen går i grupp märks det inte om någon gör fel men som pedagog kan du notera vilka elever som visar upp en osäkerhet. Plugga med bilders arbetsmaterial innehåller många moment av rörelse och motorik.

– Barnen tycker om att det finns rim och rörelse i studiematerialet, säger Åsa Zätterqvist som själv hittade på historien om att Bläcki ringt.

– Genom att dagligen jobba med Haväsventyret har även de elever som har haft svårt med bokstavsljuden greppat de flesta ljudfigurerna och lyckas då bättre vid läsning. Förra hösten jobbade vi ingenting med bokstäver i förskoleklassen, bara med ljudbilder, och det väckte en otrolig nyfikenhet. Då har de suget att vilja

lära sig läsa och skriva när de kommer till ettan.

Åsa Zätterqvist tycker också att Plugga med bilders app är användbar för att tidigt fånga upp de elever som behöver extra stöd. Med digitala ”spelresultat” är det enkelt att se hur ofta de svarar rätt och fel på frågorna. Det blir tydligt vilka bokstavsljud som eleverna har lätt respektive svårt för.

Några klassrum längre bort arbetar en etta med Plugga med bilders material. Deras lärare Karin Back var en av dem som arbetade i den pilotgrupp som bidrog till att utveckla materialet. De elever som redan kunde läsa när de började i förskoleklassen har också haft glädje av Haväsventyret.

– Även om eleverna är på olika nivå när det gäller läsning är just det här materialet nytt för alla, och även de som tycker att läsningen är lätt uppskattar att det är små berättelser runt ljudfigurerna, de blir som Pokémon med sina olika egenskaper, säger hon.

Text och foto: Marja Beckman

Olika villkor för logopedutredningar

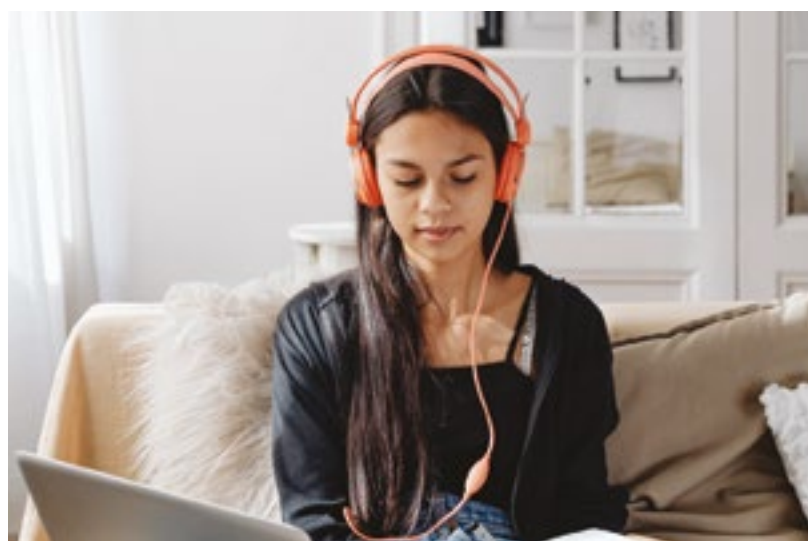
Johanna Kristensson, Svenska Dyslexiföreningen, ville veta mer om läs- och skrivutredningar i landet. Hon skickade därför ut en enkät till ett nätverk av logopeder och fick totalt in 36 svar.

Svaren visar att det ser väldigt olika ut i olika kommuner och regioner. Utredningar görs oftast av logopeder inom regionen, men det är också vanligt att speciallärare eller specialpedagoger på skolorna sköter utredningarna. Svaren visar också att det vanligaste är att elever i mellanstadiet och högstadiet får utredning. På några platser i landet utreds enbart vuxna och på andra håll kan ingen få utredning av logoped, här hänvisar man ibland till andra regioner eller privata aktörer

Den sista frågan handlar om väntetider för utredning. Här är svaren anmärkningsvärda. Mer än hälften av de som svarat säger att väntetiden är minst sex månader. På några håll är väntetiden till och med över tre år.

– Det här är ingen vetenskaplig studie men svar kommer från logopeder och ger en fingervisning av läget i landet, säger Johanna Kristensson.

Text: Ester Hedberg

Har du dyslexi eller andra läs- och skrivsvårigheter?

Då har du rätt till att få läs- och skrivhjälpmedel via Region Stockholm.

Kontakta din logoped för mer information eller **scanna QR-koden** för att läsa mer om de program och appar som finns.

Psst, det går också bra att kontakta info@svensktaltekologi.se om du har några frågor eller funderingar!

För att klara skolans alla ämnen är det nödvändigt att kunna läsa texter med förståelse

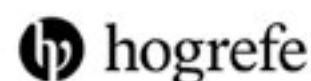
hogrefe.se

Kartläggning och träning av läs- och skrivförmåga

Hogrefe Psykologiförlaget har en lång tradition av att utveckla, anpassa och publicera test och metoder för kartläggning och träning av läs- och skrivförmåga i förskola och skola.

När rätt åtgärder sätts in i rätt tid ges även lässvaga elever möjlighet att tidigt kunna följa med i skolans olika ämnen. Det ger en god grund att stå på för att även långsiktigt nå elevernas utbildningsmål.

I vår e-handel (hogrefe.se) finner du vetenskapligt framtagna metoder för kartläggning och träning av läs- och skrivförmåga i förskola och skola.

Nytt prov kan ge gymnasiebehörighet

Men under försöksperioden saknas möjlighet till anpassning.

Vill du studera på högskolan men saknar gymnasiebehörighet? Skulle du vilja visa genom ett prov att du har kunskaper motsvarande gymnasienivå, framför allt i engelska, svenska och matematik?

Just nu testar Universitets och högskolerådet (UHR) ett sådant grundläggande behörighetsprov. Provet vänder sig till dig som är 24 år eller äldre och som inte slutfört gymnasiet eller motsvarande på komvux eller folkhögskola. Första provet genomfördes i liten omfattning i mitten av oktober. Nästa höst genomför ytterligare en provomgång. Därefter ska regeringen besluta om provet ska bli permanent.

Under provtiden går det inte att få några anpassningar. Men om provet blir permanent kommer det förmodligen bli möjligt med anpassningar, av samma typ som under högskoleprovet. Försöket pågår fram till 2023.

Källa: Universitets- och högskolerådet

Elever blir "aldrig" klara med sin läsutveckling

Skolpersonal anser ofta att eleverna blir klara med sin läsutveckling under lågstadiet och mellanstadiet, det vill säga när läskoden är

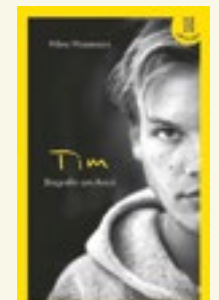
knäckt. Men ny forskning visar att eleverna behöver fortsätta träna sin läsförståelse ända upp i gymnasiet.

Maria Larsson är forskare och gymnasielärare. Hon har doktorerat om läsutveckling på gymnasiet. Hennes studier visar att många äldre elever är läsovana och har en bristande lästeknik.

– Mot den bakgrunden är det ju ännu viktigare för lärare att få de verktyg som krävs för att stötta äldre elevers läsning, säger hon till tidningen Ämnesläraren.

Avhandlingen heter "Viktig läsning? Svensklärare i gymnasiet om läsundervisning i en performativ kontext"

Text: Annukka Leisti, praktikant

Lättlästa böcker!

Letar du efter läsvänliga böcker för barn och ungdomar? Hos Bokförlaget Hedvig hittar du böcker med lättläst språk, tydlig layout och form och med ett riktigt lustfyllt innehåll. Allt för att locka den ovilliga läsaren.

BOKFÖRLAGET HEDVIG – LÄTTARE LÄSNING FÖR BARN OCH VUXNA

bokforlagethedvig

hej@bokforlagethedvig.se

Nordiskt dysleximöte 2022

En gång per år träffas de nordiska dyslexiorganisationerna. Syftet är att stämma av hur det går med dyslexiarbetet i de olika länderna. I år var det Färöarnas tur att vara värdland

Färöarnas förening bildades år 2001 av fem mammor som kämpade för sina barn. Resultatet blev en skola som finns i huvudstaden Torshavn. Där går ett 50-tal elever med dyslexi från hela landet. Färöarnas största utmaningar är att hitta lärare med rätt utbildning som kan hjälpa barn med dyslexi samt att inlästa böcker endast finns på CD-skivor.

Finlands förening heter Förbundet för all inlärning och bildades 2001. Förbundet har föreningar på 14 platser i landet. De ordnar läger för barn och ungdomar, arrangerar utbildningar samt skriver intyg på att man har dyslexi. De arbetar för att förbättra villkoren för personer med inlärningsproblem.

Dysleksi Norge är med sina 12 000 medlemmar det största förbundet i Norden. Förbundet växer och har idag ett kansli med 17 anställda. De ger ut en tidning, har en podcast, ger rådgivning (även kvällstid) och driver olika projekt. Ett handlar om att utbilda och utvärdera arbetsplatser, som i slutändan kan certifieras som Dyslexivänlig arbetsplats. Efter många års kamp får norska elever med dyslexi äntligen använda hjälpmedel på Nationella prov.

I Danmark finns Ordblindföreningen med ungefär 6000 medlemmar på sju platser. Imponerande är att föreningen firar 80-år nästa år. Det är en handikapporganisation som arbetar för att hjälpa över 300 000 personer med dyslexi och deras anhöriga. I Danmark testas barn från tredje klass. Barnen kan få upp till nio timmars stöd i veckan, behöver de mer finns det specialskolor. Om barnen behöver hjälpmedel betalar staten för dem. Även i Danmark får eleverna använda hjälpmedel på de nationella proven.

Island berättade att vi med dyslexiproblem behöver teknik för att komma framåt, redan från skolan men också i arbetslivet. Många med dyslexi försöker dölja sina problem, har dålig självbild och ofta sämre utbildning. Ordförande från Island berättade att när han fick börja lyssna på text så öppnade sig en helt ny värld. På Island finns undersökningar som visar på samband mellan ångest och dyslexi. Det går att motverka med hjälpmedel.

Jag har haft förmånen att representera Sverige i det nordiska samarbetet, men med denna rapport tackar jag för mig. Vid kongressen lämnade jag Dyslexiförbundets styrelse och rollen som vice ordförande.

Många hälsningar från Ann Byrhult-Pålsson.

imvi
Improving vision

Kämpar du eller ditt barn med läsning?

Träna i vår app med VR-glasögon på ett enkelt och roligt sätt för att öka läshastigheten.

Skanna för att testa dig och läsa mer

Alla som tränat med oss har blivit bättre på att läsa!

Boktips:

Barnbok:

En ny bästis

Av: Mia Kim

Illustratör: Sissel Gustafsson

Förlag: Hedvig

Utgivningsår: 2022

Form: Tryckt, e-bok

Mira är sjuk. Då börjar bästa kompiserna Alva umgås med Saga, den nya tjejen i klassen. Saga följer med till teaterklubben. Men hon har problem att lära sig sina repliker och undviker att öva med de andra. Döljer hon något?

Boken ingår i serien Teaterstjärnorna. De andra utgivna böckerna heter Ramona och Julia samt Måste våga. Böckerna är lättlästa och vänder sig till barn i åldrarna 9 till 12 år.

Barnbok:

Henke och bokstäverna som hoppar

Av: Henk Linskens

Översättning: Anna Rosenqvist

Förlag: Nypon

Utgivningsår: 2018

Format: Tryckt, ljudbok

Henke är precis som alla andra. Eller är han det? För honom hoppar bokstäverna på sidorna. Därför har han svårt att läsa, stava och skriva. Henke är rädd för bokstäverna. Hans föräldrar har inte tid att hjälpa honom och i skolan fungerar det inte heller så bra. När de andra barnen läser böcker, drömmer sig Henke bort.

Henke är ett av alla barn som har dyslexi. Så är det också för författaren och illustratören Henk Linskens. För honom hoppar bokstäverna när han ska läsa. Ändå tycker han mycket om böcker, speciellt sådana med fina bilder och lite text. Som den här boken!

Boken vänder sig till barn i åldrarna 6–9 år. Finns även arbetsmaterial för lärare och elever.

Ny fackbok i pedagogik Läs- och skrivundervisning utifrån elevers varierade behov

Redaktörer: Diana von Börtzell-Szuch och Sari Vuorenpää

Förlag: Gleerups

Utgivningsår: 2022

Format: Tryckt, talbok på Legimus.

Hur kan den tidiga läs- och skrivundervisningen utformas för att stödja och stimulera alla elevers läsande och skrivande? Vad kan vi göra när läs- och skrivutvecklingen inte går som vi önskar för alla elever? Denna bok ger olika perspektiv på vad språkliga utmaningar kan innebära; hur de kan upptäckas, och vad lärare kan göra för att anpassa undervisningen så att den inkluderar alla elever. Boken består av 15 kapitel författade av forskare med olika perspektiv på läs- och skrivundervisning.

Boken är tänkt att användas inom utbildning till lärare, logoped och speciallärare, men också fortbildning.

Ungdomsbok: Råttmannen

Av: Emma Alm

Förlag: Boxi

Utgivningsår: 2021

Format: E-bok

Ett gäng elever får en ny mentor som tar dem med ut på ett läger på en isolerad holme. Eleverna ställs mot varandra i tävling och läraren tappar kontrollen över vad som sker. En av eleverna heter Beno. Han har dyslexi och adhd, och det är han som inser att en fara hotar. Han känner till vägen därifrån men kommer de att hinna.

Boken är inspirerad av den klassiska romanen Flugornas herre. Det är en otäck historia om vuxenvärldens svek och hårda krav på ungdomar som växer upp.

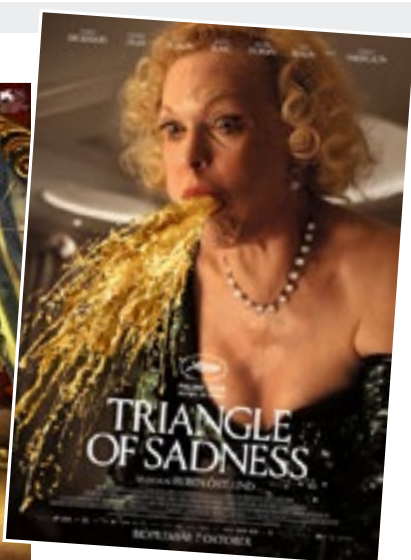

Nytt spel för barn:

Det stora äventyret

Prinsparets stiftelse har tagit fram ett dataspel för barn i förskoleklass och lågstadiet. Syftet med spelet är att väcka läslust. Alla kan spela spelet, men det vänder sig specifikt till barn med dyslexi. Barnen får bland annat öva på att sortera varor, ljuda stavelser och hitta ord. Spelet är framtaget i samarbete med företaget Dimh. Spelet är gratis och finns på: detstoraaventyret.prinsparetsstiftelse.se

Film med uppläst textremsa

Glöm inte att du kan se på film med uppläst textremsa. Appen Movietalk spelar upp uppläsning och syntolkning i synk med film ljudet. Du kan använda appen med hörlurar på bio eller hemma i tv-soffan. Appen finns för både Ios och Android. Ljudfilen laddar du ner innan filmen startar från movietalk.nu.

Nya filmer med uppläst text och syntolkning är:

- Triangle of Sadness (Bio)
- Freaks out (Bio)

Dyslexiförbundet arbetar för att utbudet av filmer med uppläst text ska utökas och för att tjänsten (Tillgänglig bio) ska uppdateras.

Logopedmottagning för barn och vuxna

Utredningar med korta väntetider!

Dyslexi

logopeditjanst.se/dyslexi

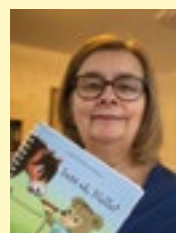

Dyskalkyli

logopeditjanst.se/dyskalkyli

Läs mer på logopeditjanst.se

Astrid Frylmark
Leg logoped

Har du eller någon du känner både svårt att läsa och är ny på svenska? Boken *Lyssna, läs och uttala* är skriven på lättillgänglig svenska för ungdomar och vuxna som vill förbättra sitt uttal och samtidigt lära sig mer av svenska språket. Ljudfiler på nätet så att det går att lyssna, pausa och

hära om och om igen i sin dator eller telefon. Boken passar lika bra för träning på egen hand som i grupp eller helklass. För den som är engagerad i språkcafé är boken en stor tillgång. Författare: Eva Askling och Britt Wahlström Ståhl.

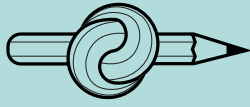
Lyssna, läs och uttala är ett av många användbara material i Astrid Frylmarks webbutik, ordaf.se. Där finns också information om Astrids webbkurser, kartläggningmaterial, böcker och språkutvecklande spel.

Välkommen till

ordaf.se

Kontakta Helene Kindstedt Rådgivare på Skrivknuten
Kontakta Helene på Skrivknuten: skrivknuten@dyslexi.org
eller 073 415 77 88

Fråga Skrivknuten

Spela in under lektioner?

Fråga: Mitt barn behöver spela in ljud när hon antecknar. På så sätt minns hon lektionerna. Men läraren säger att hon inte får spela in. Får hon det?

Svar: Verktuget som din dotter använder är ju till för att ge henne samma möjligheter i skolan som andra elever. Verktuget kompenserar för hennes funktionsnedsättning. Skolan har en skyldighet att se till att undervisningen är tillgänglig, enligt diskrimineringslagen. Om inte det här verktuget får användas så måste skolan se till att hon får ett annat som gör lektionen tillgänglig på det sätt som passar henne.

Diskrimineringslagen säger:

”Bristande tillgänglighet kan vara diskriminering när en verksamhet inte genomför skäligen åtgärder för att en person med funktionsnedsättning ska kunna få tillgång till eller delta i verksamheten.”

Vissa tror att Dataskyddsförordningen (GDPR) förbjuder inspelning, men den reglerar inte inspelningar som görs så

länge inspelningen stannar i hjälpmedlet och det är för privat bruk. Det ni kan göra är alltså att berätta för läraren att inspelningen stannar i hjälpmedlet och så länge som den gör det så regleras det inte av GDPR.

Sedan kan ni berätta så öppet som möjligt i klassen om vad verktuget gör och hur inspelningen används för att få klasskamraternas förtroende.

Borttappade intyg!

Fråga: Jag gjorde en utredning för flera år sedan men nu hittar jag inte mitt intyg. Vad gör jag?

Svar: Många ställer den frågan och min erfarenhet är att det är mycket svårt att få tag i ett gammalt intyg. Det enda sättet är att vända sig till den som utfärdade intyget från början och se om de har möjlighet att hjälpa dig.

Är utredningen gammal är min rekommendation annars att göra en ny utredning.

Du kan läsa om hur du gör utredning på vår hemsida www.dyslexi.org/skrivknuten/utredning-och-diagnos

/Skrivknuten

Bild: Anders Pålsson

Ann Byrhult Pålsson tog emot gåvan för Dyslexiförbundets räkning. Från vänster: Pia Idersjö, Roger Jansson, Gabriel Crona, Ann Byrhult Pålsson, Lovisa Karlsson, Ebba Crona, Jan Modin och Ulf Crona.

Stipendium från Halmstad Sports Car Event

Under en garagefest i Halmstad fick Dyslexiförbundet ta emot 50 000 kronor. Förbundet är mycket tacksamt för bidraget som kommer att användas i arbetet med att göra vardagen enklare för personer som har svårt att läsa, skriva och räkna.

Halmstad Sports Car Event (HSCE) är ett årligt återkommande event för alla som älskar bilspor och flyg. Deras arbete är ideellt och överskottet från eventet går till välgörenhet. Sedan starten 2011 har HSCE skänkt 700 000 kronor till olika organisationer. I år var överskottet 100 000 kronor och summan delades lika mellan Dyslexiförbundet och Barncancerfonden Väst. Genom gåvorna gör HSCE skillnad.

På plats från Dyslexiförbundet var Ann Byrhult Pålsson, tidigare vice ordförande.

Störande ljud jobbigt för personer med adhd

Många personer med adhd säger att de påverkas starkt av ljud. De kan inte koncentrera sig om det är bullrigt i omgivningen. Men det finns olika tekniska hjälpmedel som underlättar. Kognitionsvetaren Rina Blomberg berättar att en hörselkåpa kan minska störande ljud. I undervisningen föreslår hon att läraren använder mikrofon.

Hon har skrivit en avhandling om hur olika typer av ljud påverkar koncentrationen och minnet. Hon undersöker bland annat hur personer med adhd klarar av att ta in informationen via tal och skrift i en miljö med störande ljud.

Avhandlingen heter ”Auditory Distraction in ADHD: From Behaviour to the Brain”. Den presenterades i tidskriften ”Forskning om funktionshinder pågår”, Uppsala universitet.

Text: Annukka Leisti, praktikant

Vi stödjer Dyslexiförbundet

Tack för att ni är Dyslexiförbundets
samarbetspartner. Med ert stöd kan vi fortsätta
att göra vardagen enklare för alla som har
svårt att läsa, skriva och räkna.

Kongressen beslutade att förbundet ska öppna 90-konto

Dyslexiförbundet höll sin kongress i Malmö den 22 och 23 oktober. På plats fanns runt 45 ombud från landets föreningar och distrikt, förbundsstyrelsen och representanter från kansliet.

Ett viktigt beslut som fattades är att förbundet ska ansöka om 90-konto. Det kan göra det lättare för förbundet att samla in pengar, men också att ta emot bidrag från till exempel Folkspel.

Annat som beslutades:

Tidigare års ekonomiska resultat och verksamheter godkändes, och styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Ny budget och verksamhetsplan för år

2023 till och med 2025 slogs fast och det beslutades att "förbundsstämman" ska döpas om till "förbundsråd". (Förbundsråd hålls en gång per år mellan kongressen, som hålls vart tredje år). Det beslutades också att Förbundsstyrelsen får befogenhet att välja auktoriserad revisor. Slutligen valdes ny Förbundsstyrelse.

Den nya styrelsen:

Den nya styrelsen består av ordförande Catrine Folcker (omval), vice ordförande Harri Åman (tidigare ledamot) och ny ekonomiansvarig Veronica Ledin (ny i styrelsen). Ledamöter är Joakim Uppsäll-Sjögren (omval), Inger Rålenius (tidigare suppleant), Ingeborg Balhuizen (nyval) och Torbjörn Lundgren (nyval).

Ersättare är Ulrika Ekman (omval), Pernilla Söderberg Fd Juhlander (nyval) och Bengt Westling (omval). Bild på nya styrelsen kommer efter deras första möte.

I Läs & Skriv nr 3 2022 finns presentationer av alla som föreslagits av valberedningen. Här nedan hittar du presentation av nya ledamoten Ingeborg Balhuizen. Hon var nominerad, men ingick inte i valberedningens förslag. Delar av kongressen spelades in och finns att se Dyslexiförbundets sida på Facebook.

Text och bilder: Ester Hedberg

Tre Läsvärldar Fantasy

- ljudenligt och lättläst för äldre elever

- Vilken glädje att kunna läsa en bok själv!
- Tolv historier i fyra svårighetsnivåer
- Vardagsnära teman i fantasymiljö
- Specialpedagogiska skolmyndigheten har beviljat stöd

Till varje bok finns samtalstips, arbetsblad samt en låda med ord och bilder för att återberätta historien.

Kan förbeställas nu! Läs mer på www.alfamax.se

Presentation:

Ingeborg Balhuizen, Skåne, valdes in som ledamot i förbundsstyrelsen under kongressen.

Jag har varit

aktiv inom Dyslexiförbundet på lokal- och distriktsnivå i många år. Som gymnasie- och folkhögskollärare samt specialpedagog har jag arbetat med ungdomar och vuxna med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi i utbildning och i arbetsliv.

Det är viktigt för mig är att sprida kunskap om dyslexi och dyskalkyli, om alternativa verktyg samt pedagogiskt stöd. Alla – barn, ungdomar och vuxna – i grundskola, gymnasium, universitet, i arbetsliv och i vardagen har rätt till samma hjälp och kompensation.

Bild: Privat

Ungefär 45 röstberättigade ombudsmän deltog under kongressen.

Avgående styrelseledamöterna tackades av efter många års styrelsearbete. Från vänster Elona Blomqvist, Mige Lundahl, Ann Byrhult-Pålsson och Lisbeth Flodman.

Stellan Johansson och Kicki Glasberg ser till att den slutna omröstningen går rätt till. I tur att rösta är Minette Tunali, bakom henne Mattias Karlsson och Gunilla Kämpe.

Ann Byrhult håller ett anförande. Sittande Lisbeth Flodman, och Catrine Folcker, mötesordförande Roger Haddad samt från kansliet Helene Kindsted och Fredrik Skölfman.

Ordförande för kongressen är Roger Haddad. Han är liberal politiker som ofta lyfter frågor om rättigheter för personer med dyslexi.

Familjeläger i Uppsala

En helg i september höll Dyslexiförbundet Uppsala län ett familjeläger på Alnäs friluftsgård i Uppsala. Lägre var anordnat bland annat för att ge föräldrar och barn möjlighet att hitta nya lösningar och träffa andra med läs- och skrivsvårigheter.

Schemat var fullspäckat med aktiviteter så som flottbygge och grillning, nyttiga föreläsningar av logoped Sofia Grunér, coach Johanna Kylin och lärare Ulrika Ekman och tal- och röstövningar av dramapedagog Ella Sarkkinen. Sammanlagt deltog 25 barn och vuxna på helgens äventyr.

Text: Rio Hellsten

Medlemsförmån: Rabatt på Havsäventyret

Som medlem i

Dyslexiförbundet får du 20% rabatt på läromedlet "Havsäventyret Föräldrar och barn". Erbjudandet gäller mellan 29 september 2022 och 31 januari 2023. Läromedlet hjälper dig att öva ljudning med ditt barn.

Rabattkod finns i medlemsbrevet som du fick den 29 september. Du använder koden i kassan när du beställer på www.pluggamedbilder.se.

Spökläger i Skåne

Mitt i den skånska urskogen ligger en liten enslig stuga vid sidan om en svart sjö. Svarta trädgrenar sträcker sig mot stugan och knackar skrämmande mot fönster och vägg. Osynliga ugglor hoar hotfullt. Den kalla vinden ilar mellan träden med klagande sång. Plötsligt skär ett ekande ljud genom skogen och en dörr med gnisslande gångjärn öppnas. Ett par ögon plirar fram.

–Välkommen in i värmen, hälsar en pigg tös.

–Vilka är ni, frågar jag.

–Vi är ungdomar och ledare från Dyslexiförbundet i Skåne. Vi är på spökläger här i Kirsbo utanför Klågerup i två dagar, säger tösen.

Jag bjuds in i stugan som verkar större på insidan. I salen sitter ungdomar på madrasser och väntar på att en läskig spökmovie ska börja. Alla har godisskålar och dricka redo. Ljuset släcks och filmen börjar.

Tidigare på dagen hade ungdomarna busat i skogen. De lekte, spelade spel, sparkade fotboll och pysslade. På så vis fann de varandra i ett nafs och alla hinder försvann.

Dagen efter städade vi stugan. När föräldrarna kom grillade vi korv och sedan tog vi farväl. Det kändes vemodigt att vinka av ungdomarna, men de är välkomna tillbaka till nästa läger.

Mige Lundahl

Händelse	När och var	Info/anmälan/arrangör
Författaren Staffan Nordstrand föreläser om sin dyslexiresa och om "Boken om Lars".	Digitalt/fysiskt i Spånga 23 november Kl. 18.30	Dyslexiförbundet i samarbete med Staffan Nordstrand Anmälan via www.dyslexi.org
Birgitta Herkner om vikten av tidig identifiering för framgångsrik läs- och skrivutveckling.	ABF-huset Sveavägen Stockholm 23 november Kl. 18.00–19.30	Svenska Dyslexiföreningen. Läs mer på www.dyslexiforeningen.se/region-storstockholm
Läsfrämjandeträff: Läsandets politik och retorik,	Digitalt (sänds från studio) 1–2 december	Läsrådet (som är en del av Kulturrådet). För alla aktörer som verkar läsfrämjande. Läs mer på www.kulturradet.se/nyheter Skriv "Läsfrämjandeträff" i sökrutan
Ett fritidshem för alla – vad säger forskningen?	Webbinarium 2 december Kl. 10.00-11.00	SPSM lanserar skrifter om delaktighet och inkludering på fritidshem. Läs mer och anmälan på: www.spsm.se/kurser--aktiviteter/frukostseminarier/
Projekt- och grupparbete och elever med NPF – hur kan vi skapa förutsättningar för alla elever?	Digitalt 15 december Kl. 14.00-16.30	Skolverket. Mer info om deltagande via länken på: www.skolverket.se/om-oss/kalender#/
AnnaEva Hallin föreläser om språkstörning (DLD), pedagogiska konsekvenser och insatser i skolan	ABF-huset Sveavägen Stockholm 15 februari Kl. 18.00–19.30	Svenska Dyslexiföreningen. Läs mer på www.dyslexiforeningen.se/region-storstockholm

Ungdomsaktivitet i Västra Götaland

Västra Götalands distrikt och Göteborgs lokalförening startade november tillsammans genom att bjuda unga medlemmar på JumpYard i Göteborg. Det blev två timmars hopp och lek med lite mat efteråt för både föräldrar och barn. Ytterligare fysiska träffar planeras in nu efter ett långt uppehåll.

Text: Rio Hellgren

Videor som medlemsförmån

Medlemmar kan se filmer av inspelade webinarium på vår medlemsida. Länk till filmerna får du i medlemsbrevet som kommer i slutet av månaden (utom vid nyår eller på sommaren).

Några av de filmer som du kan se handlar om:

- Hur går en utredning av läs- och skrivsvårigheter till?
- appar och verktyg
- dyslexi och körkort
- stöd i arbetslivet
- stöd i vuxenstudier
- bättre dialog med skolan
- dyskalkyli på gymnasiet/i skolan

www.dyslexi.org/forbundet/inspelade-filmer-som-medlemsforman

Dyslexiförbundet

Spånga torgväg 4,
163 51 Spånga
Tel 08-665 17 00,
måndag 10-12,
tisdag 13-15,
torsdag 13-15
forbundet@dyslexi.org

Förbundsordförande:
Catrine Folcker
catrine.folcker@dyslexi.org

Kanslichef
Helene Kindstedt
08-665 17 08
helene.Kindstedt@dyslexi.org

Distrikt

Blekinge distrikt
José Espinoza
Tel: 073-788 10 78
blekinge@dyslexi.org

Dalarnas distrikt
Peter Smoljår
Tel: 070-676 58 21
dalarna@dyslexi.org

Gotlands distrikt
Olle Hammarberg
Tel: 073-335 77 91
gotland@dyslexi.org

Gävleborgs distrikt
Lena Andersson
Tel: 070-333 28 43
gavleborg@dyslexi.org

Hallands distrikt
Katarina Hansson
Tel: 070-395 00 75
halland@dyslexi.org

Jämtlands distrikt
Vakant
jamtland@dyslexi.org

Jönköpings distrikt
Conny Gustafsson
Tel: 070-474 78 65
jonkoping@dyslexi.org

Kalmar distrikt
Vakant
kalmarlan@dyslexi.org

Kronobergs distrikt
Vakant
kronoberg@dyslexi.org

Norrbottnens distrikt
Bengt Westling
Tel: 070-200 31 84
bengt.westling@dyslexi.org

Skåne distrikt
Mige Lundahl
072-350 86 61
skane@dyslexi.org

Stockholms distrikt
Kicki Glasberg
Tel: 070-556 76 33
kicki.glasberg@dyslexi.org
stockholms_lan@dyslexi.org

Sörmlands distrikt
Lisbeth Flodman
Tel: 073-727 16 62
sormland@dyslexi.org

Uppsala distrikt
Petra Forsgard
Tel: 070-605 67 45
uppsala_lan@dyslexi.org

Värmlands distrikt
Margareta Lundberg
Tel: 070-264 09 98
varmland@dyslexi.org

Västerbottens distrikt
Åsa Hägglund Larsson
Tel: 070-581 99 97
vasterbotten@dyslexi.org

Västernorrlands distrikt
Ådalens lokalförening
Jan Brundin
Tel: 070-343 97 51
Jan.brundin1957@outlook.com

Västmanlands distrikt
Tommy Karlsson,
Tel: 070-654 64 69.
vastmanland@dyslexi.org

Västra Götalands distrikt
Kjell-Åke Eriksson
Tel: 070-360 24 25
vastra_gotaland@dyslexi.org

Örebro distrikt
Gert Andersson
Tel: 070-7549629
orebrolan@dyslexi.org

Östergötlands distrikt
Beatrice Svahn
Tel: 070-251 16 85
norrkoping@dyslexi.org

Skrivknuten ger råd och stöd!

På **Skrivknuten kan** du få råd och stöd om läs-, skriv- och räkningsvårigheter. Du kan också få tips om hjälpmedel, böcker och metoder.

Rådgivning ges på telefon, men det går också att boka tid för ett personligt besök eller ett videosamtal. Det är gratis för privatpersoner. Skrivknuten tar emot studiebesök och föreläser mot en avgift.

Vår rådgivare heter Helene Kindstedt.
Mobil: 073 - 415 77 88
Epost:
Skrivknuten@dyslexi.org
Post och besöksadress:
Spånga torgväg 4,
163 51 Spånga

B

Hela denna sida är en annons

Svårt att läsa....

"vi hittade en lösning"

När Noah började skolan var det periodvis jobbigt och vissa dagar ville han inte ens gå dit. Att lära sig läsa var lite av en utmaning.

Vändningen kom när Noah under ett sommarlov tagit ett kosttillskott med omega-3 och omega-6 fettsyror. När höstterminen började var det en tydlig förändring. Läsningen flöt nu på och Noah började trivas med skolarbetet.

Noah som nu är tonåring, älskar att bygga ihop avancerade Lego Technic-bilar, titta på YouTube och att rekonditionera bilar. Nu har han också börjat fundera på vilket yrke han ska välja i framtiden. Han bor med sin familj, mamma, pappa och tre syskon i en mindre ort i Västra Götaland.

–Jag minns när jag började skolan, då tyckte jag att det mesta var svårt och jag kunde bli både arg och ledsen för sådant som andra tycker är småsaker, berättar Noah.

–Skolan satte in extra stöd och efter skoldagen fortsatte vi här hemma med läsläsning. Men det gick ändå trögt för Noah, berättar mamma Hanna.

Gav Equazen ett försök

Inför sommarlovet när Noah gick i lågstadiet, läste Hanna en artikel om hur ett kosttillskott med en specifik sammansättning av fettsyror, Equazen (som då hette eye q), kunde vara ett stöd. De bestämde sig för att ge det ett försök.

Under hela sommarlovet åt Noah sina fettsyrekapslar och när han kom tillbaka till skolan började läsningen flyta på i en jämnare takt.

–Att Noah äntligen fick det lättare med läsningen och började trivas med skolarbetet var fantastiskt, berättar Hanna.

–Vi har också vid flera tillfällen fått ytterligare bekräftat hur bra fettsyrorerna i Equazen är. Noah har periodvis genom åren slutat med kapslarna, vilket varje gång resulterat i att han blivit tröttare och att läsningen påverkats negativt, säger Hanna.

Den där extra kicken

När Noah började med Equazen var läsningen den stora utmaningen. Nu är han 15 år och har nya utmaningar. Han vill ta AM-körkort och har börjat fundera på vilket gymnasieprogram han ska välja.

–Jag kommer att behöva läsa en hel del när jag ska ta körkort och då känns det bra att ha Equazen som stöd. Kapslarna ger mig en extra kick och jag läser i ett jämnare tempo, berättar Noah.

–Vi är så glada för Equazen och Noah är så mån om att få sina kapslar varje dag och så länge han är nöjd kommer vi att fortsätta med kapslarna, avslutar Hanna glatt.

Equazen® – det smarta valet för hela familjen

För hjärnans funktion

Fettsyran DHA bidrar till att bibehålla hjärnans normala funktion. Den gynnsamma effekten uppnås vid ett dagligt intag av 250 mg DHA. Vi får i oss en del fettsyror via kosten men för att säkerställa intaget, väljer många ett högkvalitativt extra tillskott.

Underlättar läsförmågan

Fleromättade fetter och dess roll för inläring är ett växande forskningsområde.

I en svensk studie* har man för första gången visat att ett tillskott av omega-3 och omega-6 kan förbättra läsförmågan. Studien pågick under sex månader och involverade 154 västsvenska skolbarn i årskurs 3.

Rekommenderas av experter

Experter över hela världen rekommenderar Equazen till barn och vuxna som behöver ett smart tillskott av omega-fettsyror.

*Johnson, M et al. (2016). Omega 3/6 fatty acids for reading in children: a randomized, double-blind, placebo-controlled trial in 9-year-old mainstream schoolchildren in Sweden. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*.

Konsumentkontakt Tel: 040-239520 eller info@newnordic.se • newnordic.se

eye q blir Equazen

– Nytt namn samma innehåll!

eye q utvecklades av engelska forskare i bolaget Equazen för över 20 år sedan och har sedan dess varit många familjers favorit runt om i världen. Internationellt är Equazen även namnet på produkterna. Nu justerar vi detta även i Sverige. eye q blir nu Equazen - innehållet förblir däremot samma välbalanserade kombination av fettsyrorerna EPA, DHA och GLA.

Eftersom vår kropp behöver de essentiella fettsyrorerna omega-3 och omega-6 och inte kan tillverka dem själv så måste de tillföras via kosten. Equazen innehåller en välstuderad och specifik kombination av fettsyror, är därför trygg att använda och ett enkelt och smidigt sätt att tillgodose det dagliga intaget.

Equazen finns som kapslar, tuggisar och flytande. Equazen säljs på apotek och i hälsobutiker.

